

Kandidat speciale

Den usynlige vold – en retsdogmatisk analyse af psykisk vold bestemmelsen i dansk strafferet

The invisible violence – a legal dogmatic analysis of psychological violence in Danish criminal law

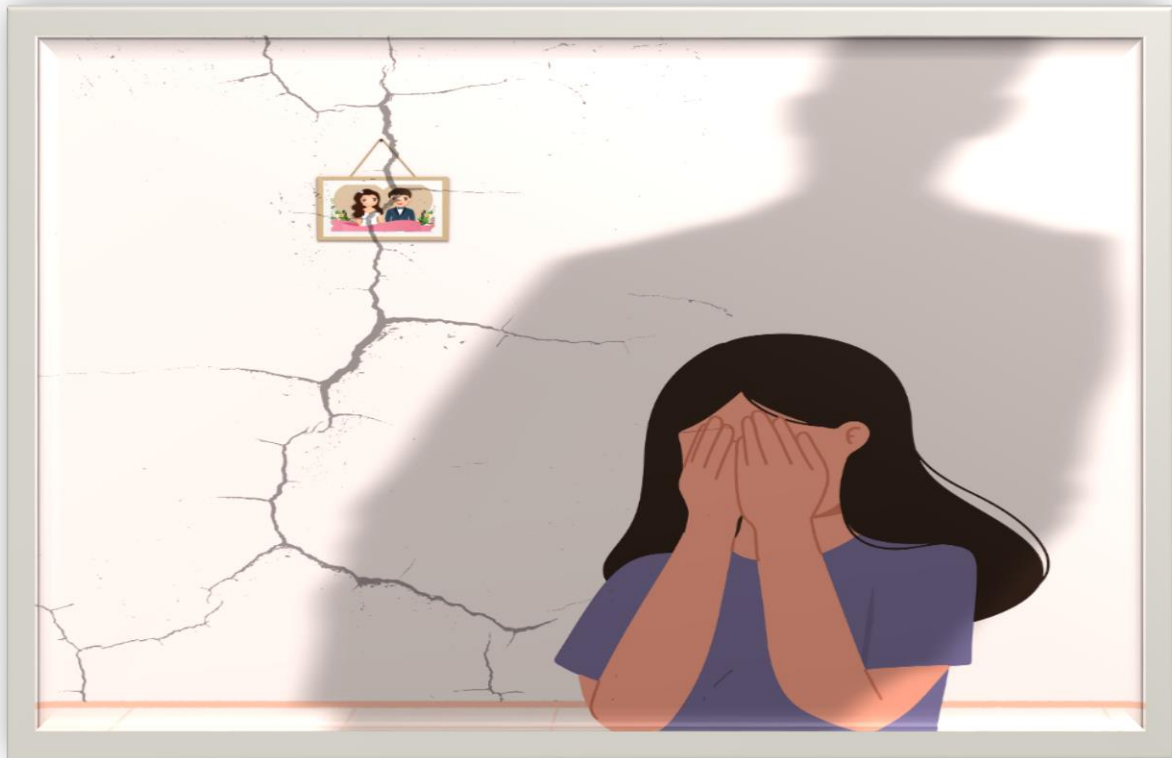

Foto: Pixabay.com

Fag: Strafferet og straffeprocess

Forfatter: Michael Boddum Brix, studienummer 20183153

Vejleder: Birgit Feldtmann

Antal anslag inkl. Mellemrum:

Ordoptælling

?

×

Statistik:

Sider	61
Ord	21,761
Tegn (uden mellemrum)	112,773
Tegn (med mellemrum)	134,160
Afsnit	287
Linjer	1,569

☐ Medtag tekstfelter, fodnoter og slutnoter

Luk

INDHOLD

Abstract	1
1. Indledning	2
2. Problemformulering	3
3. Metodeafsnit	3
3.1: Metode	3
3.2: Afgrænsning	4
4. Kilder	5
4.1: Straffeloven	6
4.2: Speciallovgivningen	6
5. Relevante bestemmelser	7
5.1: Straffelovens § 19 (Hjemmel for uagtsomhed)	7
5.2: Straffelovens § 242 (Stalking bestemmelsen)	8
5.2.1: Definition uden for strafferetlig forstand	8
5.2.2: Stalking i strafferetlig forstand	9
5.2.3: Stalkings samspil med psykisk vold	11
5.3: Straffelovens §§ 244 og 245 (Simpel fysisk vold og grov fysisk vold)	12
5.3.1: § 244, stk. 1	12
5.3.2: § 244, stk. 2	14
5.3.3: § 245, stk. 1	15
5.3.3.1: § 245, stk. 1, 1. pkt.	15
5.3.3.2: § 245, stk. 1, 2. pkt.	17
5.3.3.3: § 245, stk. 1, 3. pkt.	17
5.3.4: § 245, stk. 2	17
5.3.5: Afsluttende ord til §§ 244 og 245	18
5.4: Straffelovens § 247 (Forøgelse af straf)	18
5.5: Straffelovens § 260 (Ulovlig tvang)	19
5.5.1: § 260, stk. 1, nr. 1	19
5.5.2: § 260, stk. 1, nr. 2	21
5.5.3: Afsluttende ord til § 260, stk. 1.	21
5.6: Straffelovent § 266 (Ulovlig trussel)	21
5.6.1: § 266, stk. 1	22
5.6.2: Samspil mellem § 243 og 266	23
6. Psykisk vold – Teori og praksis	24
6.1: Straffelovens § 243 (Psykisk vold)	24

6.1.1: Husstandsrelations	25
6.1.2: Gentagelseskriterie.....	27
6.1.3: Groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd	28
6.1.3.1: Nedværdigende adfærd.....	29
6.1.3.2: Forulempende adfærd.....	30
6.1.3.3: Krænkende adfærd	31
6.1.3.4: Adfærd som en helhed	32
6.1.4: Utilbørlig kontrol	34
6.1.5: Styre med hensigt til at skabe en magtposition	35
6.1.6: Negativ social kontrol	36
6.1.7: Strafniveauet	37
6.1.8: Sidste kommentar til bestemmelsen.....	39
6.2: Brugen – retspraksis	40
U.2022.1091 – 4 måneders ubetinget fængsel for psykisk vold. Dissens for 6 måneder	40
Resumé	41
Forhold 1.....	41
Forhold 2.....	42
Byrettens dom	43
Landsrettens dom	43
Uenighed.....	44
TfK2021.775 – 10 måneders fængsel for psykisk vold og vold mod hustru i gentagelsestilfælde.....	44
Resumé	45
Forhold 1.....	46
Forhold 2.....	47
Forhold ”3”	48
Byrettens dom	48
Landsrettens dom	48
Hvad viser dommen?	49
TfK2023.37 – Frifundet for psykisk vold mod 13-årig datter. Kontrol var ikke utilbørlig.....	50
Resumé	51
Forhold 1.....	51
Forhold 2.....	51
Byrettens dom	52
Landsrettens dom	52
Hvad viser dommen?	52
7. Perspektivering – Bør bestemmelsen udvides?	53

7.1: Mulig psykisk vold uden for nære relationer	54
7.2: Skærpede områder	54
7.3: Bestemmelser, hvor psykisk vold blev indført	55
7.3.1: Tilholdsloven.....	56
7.3.2: Ægteskabsloven	57
7.3.3: Knivloven og våbenloven.....	57
7.4: Bør man udvide psykisk vold?	58
7.5: Afsluttende ord til mulig udvidelse af § 243	60
8. Konklusion.....	60
9. Litteraturliste	63
Bøger	63
Domme	63
Love og bestemmelser.....	63
Andet	64

ABSTRACT

This master's thesis aims to unravel the intricacies of the Danish criminal law provision § 243, which criminalizes the act of committing psychological violence against individuals with whom the aggressor has or has had a close household relationship, with the intent of gaining unnatural control over the victim. To provide a comprehensive understanding of § 243, this thesis analyzes other provisions that share a direct connection to psychological violence or have had their wording changed to accommodate § 243's implementation in the Danish criminal law. These provisions include § 244, physical violence, § 245, serious physical violence, § 247, enhancement of sentence, § 260, illegal coercion, and § 266, illegal threats.

The thesis deconstructs § 243 to understand its functions and intentions, and examines how the courts of Denmark determine suitable punishments for cases involving psychological violence. Through this analysis and the examination of three court cases, this thesis offers insights into the lawmakers' thought processes when creating § 243.

Lastly, the thesis evaluates the provision's field of application and suggests the potential benefits of a more general subdivision. While § 243 is designed to punish a specific area of the law, this thesis argues that a more general subdivision could strengthen not only § 243 but also other provisions that may benefit from revised wording. In conclusion, this thesis sheds light on the complexities of § 243 and offers valuable insights into the Danish criminal justice system.

1. INDLEDNING

Vold er en handling, eller et sæt af handlinger, som vi mennesker udfører på hinanden på en daglig basis. Man hører ofte i nyhederne om, at en person er blevet slået ned i byen, en slåskamp begyndte efter en fodbold kamp eller et parforhold endte ud i vold. Alle disse handlinger har det til fælles, at de påfører en form for skade på modparten, som udsættes for denne vold. Når der er tale om fysisk vold kan denne skade ofte ses gennem mærker, sår, svie og smerter. Men hvad skade påhviles en person, når volden der udføres ikke er fysisk, men i stedet psykisk?

Psykisk vold er et udtryk for en handling, der ifølge loven kan påføre gerningspersonen bøde og fængselsstraf, hvis denne har udsat en person, som er nært tilknyttet dennes husstand, for nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd med formål til utilbørligt at kontrollere den udsatte, jf. straffelovens § 243. Denne bestemmelse dækker over de sager, hvor en person ikke fysisk har påført nogen skade, men hvor deres ord og adfærd skader den udsattes psyke på en måde, der gør dem kontrollerbare. Hvad der dog er vigtigt at understrege ved denne bestemmelse er, at gerningspersonen som udfører denne handling kun kan dømmes for psykisk vold i strafferetlig forstand, hvis de har, eller har haft, tæt tilknytning til den for urettedes husstand. Dette betyder, at en lærer, chef, kollega, med flere, teknisk set ikke strafferetligt kan udsætte nogen for psykisk vold, også selvom sådanne individer sagtens kan have et tæt forhold til en, som ville kunne give dem mulighed for at udføre sådanne handlinger.

Bestemmelsen om psykisk vold er en nyere bestemmelse, da § 243 først blev affattet i straffeloven og taget i brug d. 1 april 2019, hvor tilføjelsen af denne blev gjort med det formål, at kriminalisere psykisk vold i strafferetlig forstand¹.

I dette speciale ville der blive udarbejdet en dybdegående analyse af straffelovens § 243. Der ville blive sat stor fokus på bestemmelsens ordlyd, dens brug i domme og på de forarbejder der er tilhørende til bestemmelsen. Disse officielle dokumenter ville understøtte specialets ønske med at skabe et klart billede om, hvad lovgiver havde overvejet, da bestemmelsen blev lavet, og hvordan § 243 bliver taget i brug, når sager med bestemmelsen opstår. Derudover, ville der blive

¹ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000836380?annotationId=L2019329_NKAR0&scrollPersistence=section-details&tab=karnov Sidst besøgt: 9/5 2023

perspektiveret til andre bestemmelser og love, hvor tilføjelsen af straffelovens § 243 har haft en effekt, herunder lov om tilhold, ægteskabsloven, knivloven og våbenloven.

2. PROBLEMFORMULERING

Hvordan er psykisk vold kriminaliseret i straffelovens § 243, og hvordan anvendes bestemmelsen i domspraksis? I denne forbindelse undersøges også bestemmelsens samspil med andre relevante bestemmelser i straffeloven.

3. METODEAFSNIT

3.1: METODE

Der ville i dette speciale blive gjort brug af den retsdogmatiske metode til at behandle de problemstilling, som ville blive præsenteret. Formålet med den retsdogmatisk metode er, at analysere og beskrive den ret, som på nuværende tidspunkt er gældende². Gennem analysen har det til formål, at finde en ny viden om den allerede gældende ret på en systematisk, metodisk og transparent måde³. Der er vigtige elementer som forekommer i den retsdogmatiske metode, såsom: Perspektivet på det undersøgte, beskrivelsen af den usikkerhed der kan være om retstilstanden og systematikken af de gældende retsregler⁴.

Brugen af juridisk metode kan også ses i denne retsdogmatikken, da fremgangsmåden for denne metode baseres på beskrivelse, analyse og fortolkning af den allerede gældende. Dette gør, at retsdogmatikken har tæt tilknytning til de gældende retsregler⁵

Juridiske metode er måden hvorpå man finder gældende retsregler (de lege lata)⁶. Den juridiske metode tages i brug, når der skal udvælgelses relevant faktum, jus og resultat, og betyder derfor, at brugen af retskilder, og læren herom, er relevant og vigtigt for udførelsen af dette speciale⁷. Der

² Munk-Hansen, Carsten: Den juridiske løsning, s. 85

³ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2018, s. 204

⁴ Ibid.: s. 204

⁵ Blume, Peter: Retssystemet og juridisk metode, 2014, s. 41

⁶ Munk-Hansen, Carsten: Den juridiske løsning, s. 11

⁷ Ibid.: s. 11 og 15

er overvejende enighed i den nordiske retstradition om, at der kan udledes fire retskilde typer af national ret: Loven, retspraksis, sædvaner og forholdets natur⁸.

Der ville i dette speciale blive gjort brug af juridisk litteratur til at understøtte de analyser og perspektiveringer der ville blive lavet gennem specialets udformning. Dette er dog gjort med den viden, at juridisk litteratur ikke anses som en retskilde⁹.

Der ville i udformningen af dette speciale også blive gjort brug af retspolitisk metode til at beskrive og undersøge anvisninger til en ny, anden eller mere entydig ret ud fra givne hensyn¹⁰. I

modsatning til det tidligere beskrevet de lege lata, så omhandler retspolitikken de lege ferenda (egentlig: fremtidige love)¹¹. Ved tale om retspolitisk metode har Jørgen Dalberg-Larsen opstillet 5 idealtyper: Bygmester (udformer stort systematisk lovværk, som er opbygget på helt nye grundværdier), social teknolog (man ser på effektivitetshensyn, så man opnår det ønskede mål for samfundet), talsmand for juridisk tradition (man værner over de juridiske værdier, og fokusere på juridisk tradition), talsmand for borgerens værdier (man tager fokus på borgernes enge normer og værdier) og moralfilosoffen (man tager udgangspunkt i moralske og etiske standpunkter)¹². Denne metode tages i brug senere i specialet, når anvendelses området for straffelovens § 243 skal undersøges og diskuteres.

Dette speciale søger at beskrive og analysere den gældende ret på retsområdet angående psykisk vold. Udformningen af disse analyser ville undervejs bliver understøttet af de forarbejder, som er tilhørende denne bestemmelse, og relevante retspraksis, der har til opgave af klargøre retstilstanden inden for dette retsområde. Der ville også i dette speciale blive perspektiveret til relevante love, hvor bestemmelsen for psykisk vold også har haft en direkte effekt.

3.2: AFGRÆNSNING

Dette speciale har til formål at beskrive og analysere psykisk vold, og ville derfor ikke fokusere på Straffelovens kapitel 25 om forbrydelser mod liv og legeme som helhed. Det skal dog

⁸ Ibid.: s. 15

⁹ Munk-Hansen, Carsten: Den juridiske løsning, s. 74

¹⁰ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2018, s. 73

¹¹ Ibid.: s. 73

¹² Ibid.: s. 73

understreges, at der ville blive gjort brug af flere bestemmelser i straffeloven, som har til opgave at hjælpe med analysen og perspektiveringen af straffelovens § 243. Bestemmelser der ville blive set på i dette speciale er: straffelovens § 19, hjemmel for uagtsomhed, straffelovens § 242, om stalking, straffelovens §§ 244 og 245, om fysisk vold og grov fysisk vold, straffelovens § 247 om strafforøgelse, straffelovens § 260, om ulovlig tvang og straffelovens § 266, om ulovlige trusler. Specialet ville ikke gå i dybden med en analyse af straffelovens § 213, også selvom denne nævnes i forarbejderne til straffelovens § 243. Dette skyldes, at der ikke findes nok relevans mellem de to bestemmelser i praksis, andet end hvad der er beskrevet i forarbejderne.

Der ville i udarbejdelsen af dette speciale blive gjort brug af Lov 2019-03-30 nr. 329 om ændring af straffeloven og forskellige andre love¹³ til at analysere og perspektivere til de i denne lovs omtalte love, som er blevet direkte påvirket af indførelsen af bestemmelsen i straffelovens § 243. Perspektiveringen til disse lovændringer ville have til formål, at skabe et klart billede om den nuværende retspraksis på området, og give eksempler på, hvordan psykisk vold har påvirket flere aspekter i forskellige love.

Dette speciale ville derfor indeholde analyser af følgende delemner: Bestemmelsen om psykisk vold, bestemmelserne i straffeloven som kan relateres til straffelovens § 243, bestemmelserne i de andre love som er beskrevet i Lov 2019-03-30 nr. 329¹⁴ og til sidst overvejelser om, hvorvidt reglerne for psykisk vold er dækkende nok ud fra den ordlyd, der er beskrevet i bestemmelsen.

4. KILDER

Strafferetten er den del af retssystemet, hvor de gældende regler om forbrydelser, og de tilhørende straffe for de omtalte forbrydelser, er omfattet. Udover dette, er strafferetten også et udtryk for retsvidenskaben, der har til opgave at beskæftige sig med læren herom¹⁵. Hvad der dog adskiller strafferettens forbrydelser fra andre retsstridige forhold er, at der er et kriterium om at forbrydelsens handling eller undladelse skal kunne hjemle straf i straffeloven¹⁶. Det forekommer af straffelovens § 1, at straf kun kan pålægges, hvis der er hjemmel til dette i denne lov.

¹³ <https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000836380?tab=karnov#L2019329> Sidst besøgt 9/5 2023

¹⁴ Ibid.:

¹⁵ Bo Langsted, Lars, Waaben Strafferettens almindelige del, 6. reviderede udgave, s. 17

¹⁶ Ibid.: s. 17

Den retsdogmatiske metode omhandler, som beskrevet tidligere, søgen og analysen af den gældende ret. Derfor ville der nu blive lavet et overblik de strafferetslige retskilder.

4.1: STRAFFELOVEN

Den strafferetlige hovedlov kaldes Straffeloven (lov nr. 125 af 15. april 1930)¹⁷. Den teknologiske udvikling i vores samfund medfører også, at nye retsområder bliver lavet, som de originale lovgiver ikke kunne have forudsagt. Disse retsområder kræver derfor nogle strafferetslige regler, og loven bekendtgøres derfor med jævne mellemrum med den ajourførte tekst, som følge af lovændringer¹⁸

Alle bestemmelserne, som er beskrevet i Straffeloven, falder under begreberne kaldet "Strafferettens almindelige del", der omhandler reguleringen af alle straffebestemmelser og "Strafferettens specielle del", der omhandler regler om de enkelte gerningstypers afgrænsning¹⁹. Alt straf, der falder uden for straffeloven falder under begrebet "Den strafferetlige speciallovgivning"²⁰

4.2: SPECIALLOVGIVNINGEN

Den strafferetlige speciallovgivning er, som beskrevet ovenfor, de regler, der falder udenfor straffelovens almindelige regler, men hvor der stadig er forskrevet en straf for overtrædelsen af disse regler²¹.

I speciallovgivningen er der også mange tilhørende bekendtgørelser, men med hjemmel i lov beskriver, hvilke forhold der kan straffes²². Det forekommer af straffelovens § 2, at straffelovens almindelig del finder anvendelse på alle strafbare forhold, så vidt andet ikke er bestemt. Der kan findes strafhjemmel i mere end 300 love, hvilket giver et godt overblik over, hvor omfattende speciallovgivningen er²³. Det er dog forskelligt fra lov til lov, hvor stor en grad de strafferetslige

¹⁷ Bo Langsted, Lars, Waaben Strafferettens almindelige del, 6. reviderede udgave, s. 24

¹⁸ Ibid.: s. 24

¹⁹ Ibid.: s. 18

²⁰ Ibid.: s. 25

²¹ Ibid.: s. 25

²² Bo Langsted, Lars, Waaben Strafferettens almindelige del, 6. reviderede udgave, s.25

²³ Ibid.: s. 26

bestemmelser bliver taget i brug, da nogle forhold udelukkende omhandler strafbare forhold, og der i andre muligvis kun er tale om begrænsede straffesanktioner²⁴.

I mange af disse speciallove er det hjemlet, at den relevante minister på området ville kunne udstede regler i form af bekendtgørelser. Hovedreglen er derfor, at ministeren derfor også gives lovhjemmel til, at kunne foreskrive straf for overtrædelsen af disse udstedte bekendtgørelser²⁵.

Det kan være yderst vanskeligt, at sætte grænser for, hvad der på den ene side hører hjemme i straffeloven, og hvad der må kunne anses for at være speciallovgivning. Dog er der i de fleste strafbare forhold mulighed for, at fastslå deres naturlige plads i retskilderne²⁶.

Straffeloven skal som udgangspunkt anses for at indeholde de straffebestemmelser, som gælder for alle borgere og virksomheder²⁷. Som årene er gået har en udsivning af bestemmelser fra det traditionelle straffelovsområde til speciallovgivningen fundet sted. Tanken med denne udsivning er baseret på forhold, hvor der har været et behov for mere udførlige lovreguleringer, da straffelovens bestemmelser ofte har en kortere gerningsbeskrivelse²⁸.

5. RELEVANTE BESTEMMELSER

Dette speciale har som hovedopgave, at beskrive og analysere straffelovens § 243, som omhandler psykisk vold. I sig selv har denne bestemmelse rigtig meget substans, der ville blive beskrevet og analyseret mere dybdegående senere i specialet. For at kunne gennemføre en sådan beskrivelse og analyse, ville dette speciale søge klargørelse for bestemmelsen i straffelovens § 243 ved at perspektivere til andre relevante bestemmelser i straffeloven. Bestemmelsernes relevans er baseret på den ordlyd og gerningsbeskrivelse de indeholder, og hvordan de enten har direkte, eller indirekte, paralleller til § 243.

5.1: STRAFFELOVENS § 19 (HJEMMEL FOR UAGTSOMHED)

Uagtsomhed kan kun straffes i straffelovens omhandlede lovovertrædelser, hvis der er særlig hjemmel herfor, jf. straffelovens § 19, 1. pkt. Denne bestemmelse er en del af straffelovens

²⁴ Ibid.: s. 26

²⁵ Ibid.: s. 26

²⁶ Ibid.: s. 27

²⁷ Ibid.: s. 27

²⁸ Ibid.: s. 27

almindelige del, og har derfor til opgave at regulere straffebetingelser, som gælder for alle straffebestemmelser²⁹. Ordlyden i bestemmelsen søger at regulere de regler, som der i straffelovens specielle del kan findes. Den beskriver, at uagtsomhed kun kan straffes, hvis bestemmelserne i den specielle del har hjemmel hertil. Derfor må det antages, at bestemmelser der ikke har sådan en hjemmel kun kan påhvile nogen straf, hvis de med forsæt har udført bestemmelseernes gerningsbeskrivelse, jf. straffelovens § 19, 1. pkt. analogt.

Relevansen af denne bestemmelse findes i dens analoge ordlyd, da den dermed giver et klart billede om, hvilken grad af hensigt der er nødvendig, når der er tale om de forskellige bestemmelser i straffeloven. Straffelovens § 243 beskriver, hvordan man i strafferetlig forstand kan udsætte nogen for psykisk vold, og hvem der kan udfører det. Hvad der er vigtigt at pointere er, at der i denne bestemmelse ikke på noget tidspunkt er nævnt noget om uagtsomhed. Derfor må de kunne konkluderes, at psykisk vold altid kun kan gøres med forsætlig hensigt, da der i bestemmelsen ingen hjemmel er for at straffe uagtsomme overtrædelser af denne bestemmelse, jf. straffelovens § 19, 1. pkt. Noget der også taler for dette er gennem § 243's ordlyd, hvor grov adfærd skal udføres for at bestemmelsen træder i kraft. Dette taler også for, at det ikke ved uagtsomhed kan dømmes for psykisk vold, men dette ville blive beskrevet mere senere.

5.2: STRAFFELOVENS § 242 (STALKING BESTEMMELSEN)

Det forekommer af straffelovens § 242, at den der systematisk og vedvarende kontakter, forfølger eller på anden måde chikanere, der på en måde der er egnet til at krænke en anden persons fred, straffes for stalking. Denne bestemmelse blev indført ved Lov 2021-12-28 nr. 2600 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning³⁰, hvilket gør selve bestemmelsen nyere end § 243, som også er en nyere bestemmelse.

5.2.1: DEFINITION UDEN FOR STRAFFERETLIG FORSTAND

Som ordlyden i § 242 angiver, så omhandler bestemmelsen stalking, og hvordan denne handling defineres og straffes i strafferetlig forstand. Politimyndigheden har på deres egen hjemmeside givet en definition på, hvad stalking er, og hvordan det fungerer.

²⁹ Bo Langsted, Lars, Waaben Strafferettens almindelige del, 6. reviderede udgave, s. 18

³⁰ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000888185?annotationId=L20212600_NKAR0&tab=karnov#L20212600
sidst besøgt 9/5 2023

"Stalking er, når en person, som du ikke ønsker kontakt med, gentagne gange følger efter dig, overvåger dig, chikanerer dig eller henvender sig til dig personligt, skriftligt eller telefonisk.

Det kan opleves meget ubehageligt at være udsat for stalking – særligt hvis henvendelserne er truende. Andre henvendelser kan også opleves ubehagelige, og skabe frygt pga. omfanget og indholdet.

*Stalkingens varighed kan strække sig fra få uger til flere år, og de handlinger, der finder sted, kan være meget forskellige. Du skal være opmærksom på, at et enkeltstående tilfælde af chikane eller uønsket kontakt ikke betragtes som stalking. "*³¹

På hjemmesiden kan også ses en liste af eksempler på, hvad der kunne anses for stalkeraktivitet. Dette citat giver et klart billede om, hvordan stalking, selv udenfor strafferetlig forstand, er en handling, hvormed en person gennem sine handlinger prøver at chikanere og skabe en utryghed hos den forurettede. Hvad der også er interessant ved citatet er, at de i politiet også afgrænser, hvad der må anses for stalking og enkeltstående chikane tilfælde. Dette er også understreget i straffelovsbestemmelsen med ordlyden "systematisk og vedvarende kontakt", jf. straffelovens § 242. Politiets definition er klar taget fra straffelovens bestemmelse, og de forarbejder der tilhøre den. Denne definition søger dog at informere den almindelige borger, og er derfor skrevet på en mere letforståelig måde, hvilket gør det muligt for enhver at forstå, hvad stalking egentlig indebære.

5.2.2: STALKING I STRAFFERETLIG FORSTAND

Efter at have set på en mere almenrettet beskrivelse af stalking, ville der nu blive dykket mere ned i den strafferetlige beskrivelse af stalking. Bestemmelsen blev indsat ved L 2021 2600 for at skærpe de allerede eksisterende strafferammer for stalking. I modsætning til straffebestemmelsen i tilholdslovens § 21, stk. 2 forudsætter denne nye bestemmelse ikke, at der på forhånd var udstedt et tilhold, opholdsforbud eller sket bortvisning³². Her gives der et eksempel på, hvordan

³¹ <https://politi.dk/anmeld-kriminalitet/stalking-psykisk-vold-og-vold-i-naere-relationer/anmeld-stalking> sidst besøgt 9/5 2023

³² https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1433&tab=karnov#LBKG20221360_P242 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

der på baggrund af en forudsat strafferamme på området var belæg for at indføre en mere skærpet straffebestemmelse i straffeloven. Der nævnes ikke i § 242, at der forud for dens straffefremkaldende handling skal udstedes en form for tilhold, hvilket nu giver ofre for stalking mulighed for at anklage gerningspersonen før chikanen og utrygheden tager overhånd.

Stalking er som beskrevet tidligere en handling, der har til opgave at skabe utryghed ved at krænke den forurettedes fred, jf. straffelovens § 242. Et hovedelement i bestemmelsen er, at gerningspersonen skal have krænket freden hos den forurettede. Der kan tages flere ting ind til vurdering, når der ses på om der er tale om fredskrænkelse. Der må lægges vægt på den interne relation parterne har, eller har haft, og på den adfærd som gerningspersonen har udført. Hvis denne adfærd i sit indhold, form og hyppighed har været egnet til at skabe utryghed, eller på anden måde være forstyrrende, må dette anses for at være krænkende af forurettedes fred³³.

Dernæst skal ses på, at der ved brugen af bestemmelsen skal foreligge systematisk og vedvarende kontakt, jf. straffelovens § 242. Ligesom beskrevet ovenfor i politimyndighedens citat, så er det vigtigt at der ikke er tale om enkeltstående chikane handlinger, men at der i almenheden er et mønster i den måde chikanen udføres. Chikanøse enkeltstående oplevelser ville ikke falde under denne bestemmelse, medmindre krænkelsen af så alvorlig at en samlet vurdering taler for dette³⁴. Hyppigheden af disse chikanøse handlinger kan også tale for, hvor lang tid der bør gå før denne bestemmelse kan tages i brug. Da der ikke kan puttes et reelt tidspunkt for, hvornår kriterierne er mødt må dette ligge op til en konkret vurdering af hver sag³⁵.

Derefter skal der ses på, hvad der definerer at gerningspersonen har kontaktet, forfulgt og chikaneret den forurettede. Denne kontakt kan forekomme fysisk, hvor gerningspersonen fysisk møder op på bopælen, eller gennem skriftlig, telefonisk eller digital kontakt³⁶. Forfølgelse er når en gerningsperson ikke skaber sig denne kontakt med forurettede, men i stedet for overvåger,

³³ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1434&tab=karnov#LBKG20221360_P242 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

³⁴ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1435&tab=karnov#LBKG20221360_P242 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

³⁵ Ibid.: Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

³⁶ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1436&tab=karnov#LBKG20221360_P242 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

følger efter eller iagttager personen³⁷. Chikane skal i denne bestemmelse forstås bredt, og kan omhandler flere handlinger, såsom spredning af urigtig information, beskadigelse af forurettedes ejendom, falske anklager, med mere³⁸.

Efter at have beskrevet og analyseret hvert led i § 242 ville der nu blive set på, hvordan denne bestemmelse så kan have en samspil med § 243.

5.2.3: STALKINGS SAMSPIL MED PSYKISK VOLD

Stalking kan have fysiske og psykiske konsekvenser for dem der udsættes for det, hvilket de i forarbejderne til loven også observere, og derfor nævner et samspil mellem § 242 og § 243³⁹. De beskriver i disse forarbejder, af det må antages at omstændighederne der foreligger i § 242 sagtens ville kunne indeholde adfærd der er beskrevet i § 243, men at der selvfølgelig er forskelle på de to bestemmelser. Eksempler på dette, er ordlyden i § 243 om nær tilknytning, eller tidligere tilknytning, til forurettedes husstand, hvor der i § 242 ikke er sådanne afgrænsninger i form af, hvem bestemmelsen specifikt påvirker. Eksempeltvist ville stalking godt kunne blive udført af en tidligere kæreste, som ikke boede sammen med en, eller af en kollega, som ikke har tilknytning til ens husstand⁴⁰. I forarbejderne begrænser de også, hvornår § 242 og § 243 kan bruges sammen. De omtaler igen ordlyden i § 243, om at gerningspersonens adfærd er egnet til at styre forurettede, og beskriver at dette ikke er et kriterie for at der foreligger stalking. Forekommer det, at gerningspersonen chikanere en anden systematisk, men ikke prøver at putte sig selv i et magtposition ville omstændighederne kun falde under § 242, og ikke § 243⁴¹. Gerningspersonen ville dog skulle straffes i sammenstød, hvis overtrædelsen omfattes af både § 242 og § 243⁴².

³⁷https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1437&tab=karnov#LBKG20221360_P242 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

³⁸https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1438&tab=karnov#LBKG20221360_P242 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

³⁹ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000880081?tab=preparatory_work#LFF2021-2022_1_15_P1_BM Sidst besøgt 9/5 2023

⁴⁰ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁴¹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁴² Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

Udover, at der i straffeloven kan ske sammenstød mellem disse to bestemmelser, så er der også et eksempel på en bestemmelse i en anden lov, hvor begge disse bestemmelser er nævnt i korrelation.

"I sager, hvor der er afsagt dom om ubetinget fængselsstraf for en grovere overtrædelse af straffeloven, hvor vold, psykisk vold, stalking, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, eller en seksualforbrydelse, underrettes den forurettede efter anmodning om tidspunktet for den dømtes første uledsagede udgang og løsladelse og om eventuel undvigelse, hvis den dømte har været varetægtsfængslet før dom og ikke har været løsladt mellem dommens afsigelse og fuldbyrdelse", jf. retsplejelovens § 741 g.

I denne bestemmelse er både straffelovens § 242 og straffelovens § 243 omtalt, da deres gerningsbeskrivelse har en så tæt sammenhæng til hinanden. Bestemmelsen i retsplejelovens § 741 g omtaler situationer, hvor en person der er dømt for de omtalte bestemmelser bliver løsladt, og hvordan forurettede skal underrettes om dette⁴³. Bestemmelserne omhandler alle sammen lovovertrædelser, der fysisk eller psykisk påvirker og skader forurettede. Stalking og psykisk vold har det tilfælles, at de har en psykisk effekt på den forurettede i den forstand, at stalking udsætter forurettede for chikane og ubehag, jf. straffelovens § 242, og psykisk vold udsætter forurettede for en adfærd der er egnet til at kontrollere dem, jf. straffelovens § 243.

5.3: STRAFFELOVENS §§ 244 OG 245 (SIMPEL FYSISK VOLD OG GROV FYSISK VOLD)

Som beskrevet tidligere, så har dette speciale til opgave, at beskrive og analysere reglerne i den danske straffelov, der omhandler psykisk vold. Før denne analyse kan finde sted, findes det relevant at se på de bestemmelser, som også indeholder gerningsbeskrivelser og straffe for andre former for vold, navnlig i dette tilfælde fysisk vold og grov fysisk vold. Denne perspektivering bliver gjort på den baggrund af, at fysisk vold og psykisk vold i deres udførelse er anderledes, men at ordlyden i de forskellige bestemmelser stadig har nogle ligheder.

5.3.1: § 244, STK. 1

Med bøde eller fængsel indtil 3 år, straffes den, som udøver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, jf. straffelovens § 244, stk. 1. Denne bestemmelse er i sin essens den

simpleste beskrivelse af, hvad vold indebærer i strafferetlig forstand, og hvordan man straffer for det. Vold kan udvikle sig i sin karakter af grovhed, men dette ville der blive set mere på, når § 245 skal analyseres. Denne bestemmelse omhandler kun regler for simpel vold.

Denne bestemmelse omfatter al form for forsættelig vold, som ikke har præg af særlig rå eller brutal karakter, da volden derfor ville falde under bestemmelsen i § 245⁴⁴. Der ville derfor altid skulle lægges vægt på, når der er tale om voldshandlinger i en straffesag er, om hvorvidt graden af volden kan antages for at være af simpel forstand eller grov forstand. I de specielle bemærkninger i LFF 1988-89 110, giver forarbejderne en række eksempler på, hvad der måtte kunne kategoriseres som simpel vold, så længe grænsen for deres brutalitet ikke overstiger en vis tærskel: *"slag, herunder lussinger og knytnæveslag, kast med genstande, der rammer en anden, benspænd, førergreb, bid og lignende."*⁴⁵. Med disse eksempler, kan man skabe sig et mere klart billede om, hvad simpel vold egentlig er, og hvornår det ikke længere kan anses for at være simpel vold.

Eksemplerne givet ovenfor beviser derfor, at reglerne i bestemmelsen straffer fysisk voldsudførelse, af ikke helt bagatelagtig karakter⁴⁶. Hvad der dog er interessant ved denne bestemmelse er, at der i LFF 1993-94 78 pkt. 3.1 bliver omtalt, hvordan bestemmelsen ikke kan bruges i tilfælde af psykisk krænkelse eller ved krænkelse af offerets blufærdighed eller morale⁴⁷. Her har vi et eksempel på en tidlig afgrænsning mellem den fysiske vold der beskrives i § 244 og den psykiske vold, der senere ville blive tilføjet til straffeloven i § 243. Selvom der dengang ikke var tale om en bestemmelse om psykisk vold, så havde lovgiverne stadig fokus på at disse bestemmelser måtte afgrænses fra hinanden. Det kan dog argumenteres, at denne afgrænsning skete på baggrund af, at der allerede eksisterede bestemmelser for blufærdighedskrænkelser og ærekrænkelser. Dog er det stadig interessant, at der allerede ved lovens affattelse var denne fokus, da det senere hen ledte til bestemmelsen i § 243.

⁴⁴ Niels Jakobsen, Morten, Elholm, Thomas, Toftegaard Nielsen, Gorm: "Kommenteret straffelov, 11. udgave, speciel del", s. 440

⁴⁵ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000280763?tab=preparatory_work#LFF1988-1989_1_110_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

⁴⁶ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000281753?tab=preparatory_work#LFF1993-1994_1_78_20110322095358_7 sidst besøgt 9/5 2023

⁴⁷ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

Det sidste der burde omtales i § 244 stk. 1, er ordlyden hvor det er beskrevet: ”*eller på anden måde angriber en andens legeme*”, jf. straffelovens § 244, stk. 1. Denne ordlyd sikrer, at legemesangreb, som ellers ville falde uden for ”øver vold” begrebet, ville kunne straffes⁴⁸. Der er givet flere eksempler på dette i retspraksis, såsom U 1946 483 Ø (afklipping af hår), U 2006 2687 H (spyt i ansigt), U 2006 2172 Ø (tværet kage ud i ansigtet), U 2021 4250 H (kast med vand) med flere⁴⁹.

5.3.2: § 244, STK. 2

Hvis forholdende i stk. 1 gentagne gange begås af en person, som er i, eller er nært tilknyttet til den forurettedes husstand, uden det falder under § 245, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år, jf. straffelovens § 244, stk. 2. Hvad der må udlignes af denne bestemmelse er, at der ville foreligge særligt skærpende omstændigheder, hvis vold nævnt i § 244, stk. 1 udføres mod dem i sin husstand eller nært tilknyttet til den. Denne bestemmelse indeholder lidt af den samme ordlyd, som § 243, i det der i begge bestemmelser er omtalt dette nære forhold i form af tilknytning til en husstand. De har begge et kriterie om at der skal foreligge et specifikt forhold mellem voldsudøveren og den forurettede.

Bestemmelsen indeholder ordlyden ”gentagne gange”, hvilket betyder, at der ikke kan være tale om enkeltstående tilfælde, hvis denne bestemmelse skal tages i brug. Skulle sådanne enkeltstående tilfælde forekommer, ville de almindelige regler i § 244, stk. 1 skulle tages i brug⁵⁰. Tiden for, hvad der må anses for en periode over gentagne gange er dog ikke fastlagt, og ville falde under en konkret vurdering fra sag til sag. Dog, ligesom med § 242, så kan hyppigheden afgøre, hvor kort tid der kan være tale om, da mere hyppige voldsepisoder ville tale for at mere korte periode ville falde under bestemmelses anvendelsesområde⁵¹.

Bestemmelsens ordlyd, om at voldsudøveren skal være i eller nært knyttet til forurettedes husstand er også værd at se på. Der ville blive puttet mere fokus på denne beskrivelse senere i

⁴⁸https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1455&tab=karnov#LBKG20221360_P244 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁴⁹ Ibid.: Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁵⁰https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1458&tab=karnov#LBKG20221360_P244 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁵¹ Ibid.: Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

specialet, da dette også er et vigtigt emne i analysen af § 243. Dog kan der nævnes eksempler på, hvilke personer der ville falde under begrebet i § 244, stk. 2: forældre, plejeforældre og stedforældre, som udfører vold mod deres børn, sted- eller plejebørn, vold mellem søskende og vold mellem samlevende⁵². Disse eksempler har alle det tilfældes, at de direkte bor i samme husstand som forurettede, og derfor gentagne gange kan udsætte den forurettede for vold. Udover dette, kan personer, som stadig jævnligt kommer til husstanden, hvilket giver dem denne nære tilknytning til det, også falde under denne del af bestemmelsen. Dette kan for eksempel være en tidligere ægtefælle, eller et familiemedlem der er involveret i opdragelsen af børnene⁵³. De måder, hvorpå man kan vurdere om gerningspersonen er i, eller der foreligger nært tilknytning til husstanden, kan være at se på om der foreligger et afhængighedsforhold mellem forurettede og gerningspersonen, om de er beslægtet, om gerningsmanden jævnligt kommer i forurettedes hjem og om gerningsmandens folkeregisteradresse er den samme, eller tidligere har været dette, som den forurettedes⁵⁴.

Til sidst i denne bestemmelse nævnes det, at forholdende der er forekommet ikke må falde under dem, som er nævnt i § 245. Dette er angivet, da denne ordlyd findes i stk. 2 til bestemmelsen om simpel vold, § 244. Skulle det derfor forekomme, at der er tale om forhold der falder under § 245, så ville disse forhold også skulle straffes under denne bestemmelse i stedet.

5.3.3: § 245, STK. 1.

For at kunne fuldt ud forstå bestemmelsen i § 245, stk. 1 ville den blive delt op i tre. Bestemmelsen er selv delt op med tre punktummer, hvilket er hvad dette speciale også har delt dem op som.

5.3.3.1: § 245, STK. 1, 1. PKT.

Udøves et legemesangreb på et særligt rå, brutal eller farligt karakter, eller gør man sig skyldig i mishandling, kan man blive straffet med indtil 6 års fængsel, jf. straffelovens § 245, stk. 1, 1. pkt.

⁵²https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1459&tab=karnov#LBKG20221360_P244 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁵³Ibid.: Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁵⁴Ibid.: Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

Denne bestemmelse indeholder regler for de voldshandlinger, eller legemesangreb, der må antages at være af en så grov karakter, at de falder uden for reglerne i § 244.

Først og fremmest kan der ses på, hvad de i forarbejderne anser for, at være grov vold. I de specielle bemærkninger i LFF 1988-89 110 gives der eksempler på voldshandlinger, som ville kategoriseres som grov vold: *"voldshandlinger begået under anvendelse af våben, såsom geværer, pistoler, økser, knive m.v., og kast med genstande, der kan påføre offeret ikke uvæsentlige skader. Slag med redskaber, som f.eks. ølflasker, stave, kæder m.v. vil efter omstændighederne også være omfattet af bestemmelsen. Også vold, der udøves uden anvendelse af redskaber og våben, kan være omfattet af § 245, stk. 1. Således må håndkantslag mod halsen, kvælergreb og i almindelighed også spark i ansigtet betegnes som vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter"*⁵⁵. Eksemplerne givet i disse forarbejder giver et godt billede om, hvordan man i strafferetlig forstand afgrænser de forskellige voldshandlinger. Nogle af eksemplerne kan måske anses som gengangere fra den tidligere nævnte bestemmelse, men de differencer sig på den måde, at volden udført har haft en mere rå og brutal karakter end før. Hvad der også er særligt iøjefaldende er, at mange af eksemplerne indeholder brug af en form for våben eller genstand, der gør at volden er af farlig karakter. Derfor må det antages, at brugen af våben i alle former må anses for at falde under grov vold.

Også i retspraksis gives der eksempler på, hvordan brugen af andre genstande kan tale for at det er grov vold: TfK 2001 137 V (slag med øldåse i hovedet), TfK 2006 560/2 Ø (kast med kogende vand (kontrast til tidligere nævnt retspraksis, hvor kast med vand blev anset for simpel vold)), U 2010 2372 Ø (peberspray mod ansigt og øjne) med flere⁵⁶.

Bestemmelsen indeholder begrebet mishandling i sin ordlyd, hvilket har til formål at straffe dem, der gentagne gange udfører vold overfor et mere eller mindre værgeløst offer, som typisk kunne

⁵⁵ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000280763?tab=preparatory_work#LFF1988-1989_1_110_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

⁵⁶ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1463&tab=karnov#LBKG20221360_P245 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

være et barn eller en ægtefælle⁵⁷. Skulle det forekomme, at mishandlingen er sket uden anvendelsen af særlig rå eller brutal vold, så ville udtrykket få selvstændig betydning⁵⁸.

5.3.3.2: § 245, STK. 1, 2. PKT.

Har et legemesangreb haft en betydelig skade på legeme eller helbred til følge, ville dette betragtes som en særligt skærpende omstændighed, jf. straffelovens § 245, stk. 1, 2. pkt. Ved strafudmålingen af grove voldsepisoder, er det vigtigt at se på, hvad effekt denne vold har haft på forurettedes legeme og helbred. I bestemmelsens ordlyd er det klart beskrevet, at skaden skal have været ”betydelig”. Derfor må det antages at et simpelt blå mærke fra et slag med en flaske ikke ville kunne falde under disse særligt skærpende omstændigheder. Lovgiver har derfor igen i deres forarbejder (LFF 1997-01-22 nr. 145) givet eksempler på, hvad der kunne omfattes af bestemmelsen: *”varigt men, kraniebrud, brud på kæben, lårbensbrud og fjernelse af milt. Sygehusophold på mere end nogle ugers varighed er normalt tilstrækkeligt”*⁵⁹. Her ses der eksempler på, hvordan vold af grovere karakter kan have en betydelig skade på legeme og helbred, da den smerte og skade de påførte forurettede spreder sig langt længere ud end den originale voldsepisode.

5.3.3.3: § 245, STK. 1, 3. PKT.

Det anses også for at være en særligt skærpende omstændighed, hvis legemesangrebet eller mishandlingen er begået mod en person under 18 af en person, som er i, eller er nært tilknyttet, den husstand den forurettede bor i, jf. straffelovens § 245, stk. 1, 3. pkt. Igen ses der her, hvordan forholdet mellem gerningspersonen og forurettede spiller en stor rolle i, om der er tale om skærpende omstændigheder eller ej. Dette husstandsforhold spiller igen en rolle, og begrebet husstand ville skulle forstås på samme måde, som i § 244, stk. 2⁶⁰.

5.3.4: § 245, STK. 2.

⁵⁷ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000280763?tab=preparatory_work#LFF1988-1989_1_110_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

⁵⁸ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁵⁹ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000282276?tab=preparatory_work#LFF1996-1997_1_145_P1_BM sidst besøgt 9/5 2023

⁶⁰ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1467&tab=karnov#LBKG20221360_P245 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

Den, der tilføjer en anden person skade på legeme og helbred, og det ikke falder under de i stk. 1 nævnte tilfælde, straffes med fængsel ind til 6 år, jf. straffelovens § 245, stk. 2. Denne bestemmelse har ikke meget retspraksis på området, da dens selvstændige betydning ved siden af § 245, stk. 1 er meget lille. Forsættelig vold af særlig rå, brutal og farlig karakter ville som regel altid falde under § 245, stk. 1⁶¹. Hvad der dog er interessant ved denne bestemmelse er, at lovgiverne i forarbejderne (LFF 1988-89 110) forklarer at: *"Ikke kun den fysiske, men også den psykiske helbredstilstand er omfattet"*⁶². Her illustreres det, hvordan lovgiver i deres forarbejder omtaler den menneskelige psyke, og hvordan denne også kan blive skadet, hvilken er en kontrast forarbejderne til § 244, stk. 1, der omtaler, hvordan det psykiske krænkelser ikke omfattes af bestemmelsen. Man ville derfor kunne antage, at bestemmelsen i § 245, stk. 2 analogt beskriver psykisk helbredsskade som en grov voldshandling, hvilket der gennem § 243 egen ordlyd også er bevis for.

5.3.5: AFSLUTTENDE ORD TIL §§ 244 OG 245.

Bestemmelserne i §§ 244 og 245 giver klare eksempler på, hvordan der i dansk strafferet straffes for vold, og hvordan man derefter afgrænser mellem simpel og grov vold. Beskrivelsen og analysen af disse bestemmelser er blevet gjort, med det formål at kunne perspektivere til dem senere, når straffelovens § 243 skal analyseres. §§ 244 og 245 indeholder regler for, hvordan man straffer de fysiske legemesangreb mennesker udfører mod hinanden, men alligevel kan der findes korrelation mellem disse fysisk voldsbestemmelser og den psykiske voldsbestemmelse i form at dette husstandsforhold, som går igen i alle tre bestemmelser. Dette illustrerer dermed, hvordan lovgiver udformer deres love, og hvad de ligger klar vægt på, når de skriver skærpende omstændigheder til disse bestemmelser. Det beviser, at lovgiver ønsker at straffe gerningspersoner hårdere, når denne husstandsrelation finder sted, og at de ser det som et ekstra vigtigt område at regulere på, når udformningen af bestemmelserne finder sted.

5.4: STRAFFELOVENS § 247 (FORØGELSE AF STRAF)

⁶¹ Niels Jakobsen, Morten, Elholm, Thomas, Toftegaard Nielsen, Gorm: "Kommenteret straffelov, 11. udgave, speciel del", s. 447

⁶² Ibid.: s. 451

Den der har begået en lovovertrædelse, som er nævnt i §§ 243-246, og som tidligere er blevet dømt for forsætligt legemesangreb, psykisk vold eller anden handling forbundet med forsætlig vold, kan straffes forhøjet med indtil det halve, jf. straffelovens § 247, stk. 1.

Der er i denne bestemmelses ordlyd omtalt psykisk vold, som var en tilføjelse til bestemmelsen gennem L 2019 329⁶³. Denne bestemmelse illustrere i sit værn, hvordan introduktionen af psykisk vold bestemmelsen har haft effekt på, hvad der også kan påvirke strafforøgelser. Formålet med loven var, at kunne lettere tilrettelægge en straf, når der er tale om en person der flere gange har udsat nogen for de i bestemmelsen nævnte lovovertrædelser. Det forekommer, af nogle motiver fra 1994-loven, hvilket er loven hvor denne bestemmelse blev affattet, at forholdets grovhed i sig selv ikke skal tillægges afgørende betydning⁶⁴. Der lægges derfor vægt på, om der er tale om en gentagelse af tidligere straffet forhold, også selvom den tidligere straf var mildere end den nuværende⁶⁵.

Ændringen af lovens ordlyd til at inkludere psykisk vold medfører derfor, at gentagelsessituationer straffes hårdere, ligesom man for ændringen af denne bestemmelse har gjort med de bestemmelser om vold, der kun dækker de fysiske aspekter. Dette beviser, at indførelsen af § 243 har skabt et større fokus på at vi i Danmark skal kunne straffe dem, som gentagende gange udsætter nogen for psykisk vold, hårdere, da bestemmelsen stadig indeholder disse voldsmotiver, der også kan findes i de andre nævnte bestemmelser i § 247.

5.5: STRAFFELOVENS § 260 (ULOVLIG TVANG)

Efter at have set på, hvordan vold og legemesangreb kan findes i mange forme i den danske strafferet, ville dette speciale nu så på en bestemmelse, der i dens lovovertrædelse viser de samme elementer af manipulation som ses i straffelovens § 243.

5.5.1: § 260, STK. 1, NR. 1

⁶³https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1474&tab=karnov#LBKG20221360_P247 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁶⁴https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1475&tab=karnov#LBKG20221360_P247 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁶⁵ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000278865/preparatory_works/L1994366_P1?remark=LFF1993-1994_1_78_P1_BM sidst besøgt 9/5 2023

Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes for ulovligt tvang den, som ved vold, trussel om vold, skade på gods, frihedsberøvelse eller fremsættelse af usande sigtelser for strafbare handlinger med det formål at få personen til at gøre, tåle eller undlade noget, jf. straffelovens § 260, stk. 1, nr. 1. Denne bestemmelse beskriver, hvordan en gerningsperson kan straffes, når de ved ulovlige handlinger, eller trusler herom, kan tvinge en anden person til at udføre en handling de eller ikke ville have gjort.

Hvad der gør den relevant i forhold til § 243, er i forhold til måden hvorpå man ville opnå slutresultatet, men også selve resultatet man ønsker opnået. Vold, trusler om vold, frihedsberøvelse og fremsætning af usande sigtelser er alle handlinger man kunne forestille sig effektive, når man har til formål at psykisk skade nogen. Psykolog Henrik Holm forklarer på hans hjemmeside, hvordan overfald, psykisk vold og trusler kan have en stor effekt på ens psyke, og kan give en et traume⁶⁶. Derfor må det antages, at det ikke svært at drage paralleller mellem de mere psykiske trusler i § 260 og den direkte bestemmelse mod psykisk vold i § 243.

Derudover er det resultat en gerningsperson ville opnå også meget ens i begge bestemmelser, uden at den samme ordlyd bliver brugt. I § 243 bruges ordlyden "Egnet til utilbørligt at styre den anden", mens der i § 260 er skrevet "tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget". Begge to har en essens af, at gerningspersons ultimativt ønsker at kontrollere den forurettede. Hvad der dog differenser de to bestemmelser fra hinanden er, at anvendelsesområdet i § 243 har en større begrænsning i dens ordlyd, hvor § 260 ville kunne bruges i en bredere forstand. § 243 omtaler "nær tilknytning eller tidligere tilknytning til forurettedes husstand", hvilket begrænser bestemmelses brug, da der skal forekomme denne husstandsrelation før overtrædelsen kan anses for at være psykisk vold. § 260 har ikke sådanne indsnævringer, og kan derfor også bruges uden for husstanden. Det kunne derfor godt antages, at ulovlige handlinger der har til formål at kontrollere en person, som ikke er tilknyttet, eller tidligere har været, gerningspersonens husstand ville blive straffet under reglerne i § 260. Et eksempel på dette kan findes i U 2020 3409 H, hvor gerningspersonen forsøgte at gøre brug af ulovlig tvang, da han fremlagde trusler om vold mod en butiksejer, og om trusler om skade på hans gods, hvis ikke han oplyste hvor dennes lillebror befandt sig.

⁶⁶ <https://www.henrikholmhansen.dk/traumer-og-ptsd/> sidst besøgt 9/5 2023

5.5.2: § 260, STK. 1, NR. 2

Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes for ulovligt tvang den, som ved trussel om anmeldelse af et strafbart forhold eller fremsætter sande ærerørige beskyldninger med formål til at tvinge nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, så længe fremtvingelsen ikke anses for tilbørlig begrundet, jf. straffelovens § 260, stk. 1, nr. 2. Hvad der i denne bestemmelse gør sig gældende er, at en gerningsperson putter sig selv i en magtposition, da de med trussel om anmeldelse eller åbenbaring påtvinger forurettede at følge dennes kontrol. Bestemmelsen er derfor i dens resultat meget ens til det der er beskrevet i nr. 1, dog med forskelle i, hvordan dette resultat opnås.

5.5.3: AFSLUTTENDE ORD TIL § 260, STK. 1.

Hvad denne bestemmelse viser er, at der i straffeloven allerede før var en bestemmelse, der havde til formål at stoppe den uberettiget kontrol en person kan have over en anden. § 260 har i dens gerningsbeskrivelse en forårsagelses-, adfærds- og handlingsdelikt, der søger at ulovliggøre tvangsmæssige handlinger. Det der gør den relevant for § 243 er, som beskrevet ovenfor, at § 243 er en nyere, og til dels mere snæver, bestemmelse, da den i sin anvendelse kun kan ramme dem i husstandsrelationer. Hvad denne indsnævring dog gør er, at skabe et mere skærpet område for tvang hos personer, der er i sådanne forhold, hvor deres husstand enten har været eller er tilknyttet. Som beskrevet tidligere i analysen af fysisk vold, er regulering af strafovertrædelser i nære relationer yderst skærpet, da lovgiver i deres forarbejder lægger klar vægt på dette område ved udformning, eller rettelse, af loven. § 243 kan derfor ses som et eksempel på, hvordan lovgiver så det relevant at skærpe straffen for en form for ulovlig tvang, når den forekommer i disse husstandsrelationer.

5.6: STRAFFELOVES § 266 (ULOVLIG TRUSSEL)

Der blev i det tidligere kapitel set på bestemmelsen i straffelovens § 260, som omhandler ulovlig tvang. Bestemmelsen indeholder ordet trussel, og hvordan sådanne handlinger kan tale for, at en gerningsperson kan straffes for ulovlig tvang. Men hvad nu hvis, at gerningspersonen ikke har til formål at tvinge en anden person til noget, men i stedet prøver at skabe frygt? Til sådanne situationer har straffeloven bestemmelsen i § 266. Hvorfor er denne bestemmelse relevant at se på i forhold til §243, som er det overordnede emne i dette speciale? Det ville der komme mere fokus på efter denne beskrivelse og analyse.

Den, der truer med at foretage en strafbar handling på en måde, som er egnet til at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år, jf. straffelovens § 266, stk. 1. Her har vi en bestemmelse, der omtaler de situationer, hvor nogen forsættelig fremsætter en trussel i håb om at skabe frygt hos den forurettede. Der kan her ses på straffelovens § 19 igen, da der i bestemmelse ikke er nævnt noget om uagtsomhed, hvilket betyder at der skal foreligge forsæt. Dette kan også konkluderes ud fra ordlyden, da den beskriver truslen skal være "egnet til" at fremkalde frygt. Det skal dog siges, at handlingen der trues med ikke nødvendigvis skal være udført med forsæt for, at denne bestemmelse kan tages i brug, og kræver derfor kun forsæt for fremsættelsen af truslen⁶⁷.

En dybere beskrivelse af egnethedsbegrebet ville skabe et klarer billede om, hvordan denne bestemmelse bruges i praksis. Bedømmelse af, om der er tilstrækkelig egnethed i truslen er en man laver ud fra de omstændigheder der foreligger. Karakteren af truslen, og dens evne til at fremkalde frygt ville blive taget med i bedømmelsen⁶⁸. Derfor, når en trussel skal bedømmes på sin egnethed, er det vigtigt at se på, hvad denne trussel har til formål at opnå. Skulle det forekomme, at truslen må anses for at være egnet til at skabe denne frygt, karakteren af truslen er af høj nok grad, men at modtageren ikke blive bange for selve truslen, ville der stadig være tale om en trussel, som kan straffes under denne bestemmelse⁶⁹. Det er også nævnt i Karnov kommentarer til denne bestemmelse, at situationer, hvor tredjemand udsættes for trusler for at den forsætteligt videregiver en anden trussel til den egentlige adressat, også er omfattet af denne bestemmelse⁷⁰.

Dernæst er det vigtigt at se på, hvilke trusler der egentlig er omfattet af denne bestemmelse. Som beskrevet tidligere, er trusler om vold, som er egnet til at kontrollere nogen, omfattet af § 260 om ulovlig tvang. Denne bestemmelse kræver, at truslen mod gerningspersonen skal have haft til formål at skabe en "alvorlig frygt" for eget eller andres liv, helbred eller adfærd. Når bestemmelsen bruger udtrykket "alvorlig" må det hurtigt kunne konkluderes, at trusler om simpel

⁶⁷ Niels Jakobsen, Morten, Elholm, Thomas, Toftegaard Nielsen, Gorm: "Kommenteret straffelov, 11. udgave, speciel del", s. 530

⁶⁸ Ibid.: s. 530

⁶⁹ Ibid.: s. 530

⁷⁰ Ibid.: s. 531

vold ikke ville være tilstrækkelige for at falde under denne bestemmelse⁷¹. Simple vold, eller §244, er som beskrevet tidligere, voldshandlinger der ikke har en så grov en karakter, at det falder under § 245. Simple vold ville være ubehageligt at blive udsat for, men indeholder ikke den karakter af grovhed, der ville kunne skabe alvorlig frygt hos en forurettet.

Eksempler på, hvilke trusler der straffes under § 266 kan selvfølgelig findes i retspraksis, som er med til at give et klarere billede om brugen af bestemmelsen, da den som beskrevet tidligere, er en bestemmelse, der kræver bedømmelse af omstændighederne. U 1975 531 H, hvor tiltalte holdte en pistol på en måde, der så truende ud for servitricen. 10 dages hæftelse. U 2004 1657 V, hvor tiltalte med en legetøjspistol gik ind i en bank og råbte "det er et røveri". Fængsel i 1 år og 3 måneder. U 2009 2817 V, hvor tiltalte iførte sig tørklæde, og placerede en bombelignende apparat på skranken i en frisørsalon med henblik på at filme en video til YouTube. 20 dages fængsel og samfundstjeneste.

Man kan ovenfor se, hvordan trusler kan komme i mange former, og at handlingen stadig er strafbar, også selvom truslen er baseret på falske elementer. At røve en bank med en legetøjspistol, og en YouTube bombe prank er i deres natur harmløse, men den frygt de skaber, da personer involveret ikke kender til deres natur, er hvad der er strafbart i disse situationer.

5.6.2: SAMSPIL MELLEM § 243 OG 266.

Efter at have kigget på bestemmelsens stk. 1 i 266 er spørgsmålet så: Hvordan relatere det sig til § 243? Det er her vigtigt at se på, hvilke intentioner begge bestemmelser har.

Hvad der relaterede § 243 til § 260 var, at begge have et element at kontrol til sig, og at gerningspersoner søgte at skabe en magtposition mellem dem og den forurettede. Dette gøres ofte gennem frygt for andre, eller dem tættest på en. Der er i § 266 til gengæld tale om situationer, hvor frygten der skabes gennem disse trusler er det strafbare. Frygt er en genganger i alle disse bestemmelser, og det ville ikke være forkert at tænke, at alvorligt frygt, som er beskrevet i § 266, ville kunne forekomme i situationer som er omfattet § 243.

⁷¹ Niels Jakobsen, Morten, Elholm, Thomas, Toftegaard Nielsen, Gorm: "Kommenteret straffelov, 11. udgave, speciel del", s. 530

Selv i retspraksis er der eksempler på, hvordan § 243, § 260 og § 266 dømmes i samspil: Tfk 2021 548 Ø, tiltalte tvang samlever til at klippe sit hår, drikke eget urin, ridse ord på sin krop og flere ting. Tfk 2022 269 Ø, tiltalte truede direkte eller indirekte de 3 ældste døtre med vold.

Disse domme ville ikke blive beskrevet og analyseret dybere i specialet, men skaber et godt overblik over, hvordan frygt spiller en stor rolle i § 243 sager, hvilket giver dem et godt samspil med § 266. Senere i specialet ville der også blive set på den adfærd, der i § 243 defineres for at være psykisk vold, hvor frygt for sig selv og ens nærmeste helbred kommer igen. Her ses der også et eksempel på, hvordan frygt spiller i stor rolle, når psykisk vold udføres.

6. PSYKISK VOLD – TEORI OG PRAKSIS

Efter nøje beskrivelse og analyse af bestemmelser, som enten direkte eller indirekte har relation til psykisk vold, kan dette speciale nu begynde at tage fokus på dets hovedemne. Som beskrevet flere gange i det tidligere kapitel, så har de forrige bestemmelses analyser haft til formål at skabe et klarer billede for, hvordan man i Danmark kriminalisere psykisk vold, og hvordan bestemmelsens ordlyd i § 243 afgrænser bestemmelsen fra andre bestemmelser af samme, eller ens, gerningsbeskrivelse. Der er blevet set på, hvordan stalking og psykisk vold skaber meget samspil på grund af de psykisk gener det skaber hos forurettede. Der blev draget paralleller mellem fysisk og psykisk vold, og gennem disse paralleller gik konceptet om husstandsrelationer igen, hvilket beviser lovgivers ønske om at skærpe sådanne områder. Der blev bevist, at psykisk vold falder under en af de kriterier, der kan medfører strafforøgelse. Og til sidst blev det bevist, at psykisk vold i både gerningsbeskrivelse og formål har meget til fælles med bestemmelserne om ulovlig tvang og ulovlige trusler.

Specialet har søgt, at dekonstruere bestemmelsen om psykisk vold før analysen af denne bestemmelse blev bragt op. Der er flere gange i specialet blevet omtalt, hvordan indføringen af § 243 har haft effekt på nogle bestemmelser, og der er blevet set på, hvordan tidligere bestemmelser tydeligt har haft en effekt på udformningen af denne bestemmelse.

Derfor ville specialet nu begynde sin analyse af hovedemnet psykisk vold. Der ville blive set på bestemmelsen, kommentarer til den, draget relationer til tidlig analyser, set på dansk retspraksis og til sidst se på, hvorvidt bestemmelsen dækker nok i sit anvendelsesområde.

6.1: STRAFFELOVENS § 243 (PSYKISK VOLD)

Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år, jf. straffelovens § 243. Denne bestemmelse blev indsat ved L 2019 329, og ændret i L 2021 415 til at indeholde sætningen ”herunder ved udøvelse af negativ social kontrol”. Denne ændring havde til formål at signalere kerneområdet for bestemmelsen, som ud fra den ordlyd må antages at være negativ social kontrol, og for at præcisere anvendelsesområdet for bestemmelsen⁷².

6.1.1: HUSSTANDSRELATIONS

Et begreb der går igen fra tidligere analyse er dette husstandsbegreb, som er en vigtig faktor, når denne bestemmelse skal tages i brug. Det må antages, at dette husstandsbegreb skal forstås i overensstemmelse med straffelovens § 244, stk. 2, som fra sin ordlyd har en meget ens formulering⁷³.

Hvad denne ordlyd gør er, at skabe en vis afgrænsning for dens anvendelsesområde, og et stort fokus ved vurderingen af om denne bestemmelse skal bruges ligger derfor i, om der er tale om dette husstandsbegreb. Som beskrevet i kapitlet om § 244, stk. 2, så kan dette begreb dække over en bred vifte af individer. Der kan være tale om forældre, plejeforældre, ægtefæller, samlever, søskende, med flere, da dem der tidligere har været tilknyttet husstanden også falder under anvendelsesområdet⁷⁴. Måder, hvorpå denne vurdering kan tages, er ved at se på om gerningspersonen tidligere har haft samme folkeregisteradresse som forurettede, om der er tale om slægtning mellem de to, om der er elementer af et afhængighedsforhold mellem dem, med mere⁷⁵.

⁷²https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1440&tab=karnov#LBKG20221360_P243 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁷³https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

⁷⁴ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁷⁵ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

Hvad der også må skulle tages med i vurderingen er hvorvidt personen stadig tilkommer, eller tidligere har tilkommet sig den forurettedes husstand. Denne vurdering er vigtig, da der i bestemmelsens ordlyd bliver omtalt personer som tidligere har haft tilknytning til husstanden. Dette kan være en tidligere ægtefælle, der har fællesbørn med forurettede, eller et familiemedlem, der har været involveret i opdragelsen af forurettedes børn⁷⁶. Med det sagt, så er det ikke et kriterie at gerningspersonen fysisk skal have været på husstanden for at bestemmelsen tages i brug. Psykisk vold kan også finde sted ved hjælp af digitale tjenester, såsom sociale medier, sms, telefon opkald, med flere. Den psykiske vold udføres stadigvæk, også selvom den mere fysiske tilstedeværelse i husstanden ikke nødvendigvis er der, hvilket gør det relevant at se på de digitale tjenester ved vurderingens udmålingen⁷⁷.

En anden vurdering der skal tages i perspektiv, når der ses på situationer, hvor gerningsmanden tidligere har haft tilknytning til husstanden, er hvorvidt den krænkende adfærd begyndte som led af forholdet, eller om der foreligger andre scenarier. For at illustrere dette, ville de næste eksempler blive givet med det forbehold, at gerningspersonen og forurettede er kærestere.

Det kan antages, at hvis gerningspersonen under forholdet begynder at krænker forurettede på en måde, der er beskrevet i § 243, så ville bestemmelsen kunne tages i brug uden meget tvivl. Det samme må antages at finde sted, hvis krænkelserne begynder omkring forholdets ophør, da der her stadig er tale om en vis tilknytning til husstanden⁷⁸. Hvad der er vigtigt at understrege ved begge disse eksempler er, at de begge enten finder sted under forholdet, eller imens forholdet har en så tæt tilknytningen, at dette kriterier om tilknytning til husstanden stadig kan finde sted.

Skulle det dog forekomme, at gerningspersonen og forurettede går fra hinanden, men at de krænkende handlinger først begynder efter længere tid, begynder vurderingen at blive lidt svære. Det må antages, at hvis det klart kan konkluderes, at ingen husstandsrelation kan drages længere, så må bestemmelsen i § 243 ikke længere kunne bruges, og der ville nok i stedet skulle gøres brug af § 260 eller § 266. Der ville dog stadig kunne argumenteres for brugen af denne bestemmelse, hvis der er blevet opretholdt en regelmæssig og nær kontakt mellem de to parter i den tid de ikke

⁷⁶ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁷⁷ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁷⁸ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

længere er i den direkte husstandsrelation. Eksempler på dette kunne være hvis parterne har fællesbørn⁷⁹.

6.1.2: GENTAGELSESKRITERIE

Der bliver i bestemmelsens ordlyd omtalt "gentagne gange" som et af kriterierne for, om der foreligger psykisk vold. Dette lignende kriterie kan også findes straffelovens § 242, der i dens ordlyd beskriver at handlingen skal have været "systematisk og vedvarende". Hvad der kan udlignes af begge disse beskrivelser er, at enkeltstående tilfælde ville falde uden for disse bestemmelsers anvendelsesområde. Dog må det understreges, at alvorligheden af de krænkende handlinger kan tale for, at færre episoder med dem stadig falder under bestemmelsens anvendelsesområde⁸⁰. En anden vigtig detalje er også, at der stadig kan være tale om gentagne adfærd, også selvom typen af krænkelse ikke nødvendigvis er den samme. Eksempelvis, kan gerningspersonen have udsat forurettede for en nedværdigende behandling, men også sendt trusler, som må antages at falde under bestemmelsen i § 243. De er ikke den samme form for krænkelse, men de har et samspil i bestemmelsen, og ville derfor falde under samme gentagelseskriterie.

I forarbejderne omtaler de begrebet "regime", når der ses på vurderingen af, hvilket type krænkelse der skal falde under gentagelseskriteriet. Det beskrives i forarbejderne på følgende måde:

"Det handlingsmønster, som den forurettede skal være underlagt, kan ofte karakteriseres som et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelse fortsætter. Regimet har normalt karakter af, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde. Der kan være tale om meget forskelligartede handlinger eller undladelser, som kan rumme forskellige typer af krænkelse af den andens legeme eller helbred, herunder vedkommendes mentale tilstand".

Dette giver et klart billede om, hvad lovgiver har haft fokus på ved udformningen af bestemmelsen. Disse regimer indeholder mange præg af de handlinger der omtales i selve

⁷⁹ Ibid.: 9/5 2023

⁸⁰ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

bestemmelsen, og forklarer derfor mere dybdegående hvad der egentlig kan kriminaliseres ifølge bestemmelsens ordlyd. Derudover omtaler den også igen, hvordan krænkelser af forskellig art ikke skal differencers, men til gengæld medregnes i vurderingen af bestemmelsens anvendelse.

Til den tidligere beskrevet situation, hvor krænkelsens alvorlighed skal medregnes ved vurderingen af gentagelseskriteriet, kan der gives endnu et citat fra forarbejderne:

”Den pågældende adfærd skal endvidere være foregået over en vis periode. Hvor lang denne periode skal være afhænger af en samlet konkret vurdering. Heri indgår bl.a. intensiteten og den potentielle skadevirkning af adfærden. Er der tale om meget hyppige eller intensive episoder, vil selv en meget kort periode kunne medføre, at den foreslåede bestemmelse finder anvendelse. Det tillægges endvidere væsentlig betydning i forhold til forurettede børn og unge, at handlingerne eller undladelserne er af en sådan karakter, at de - selv over en kort periode - er egnet til at skade barnets eller den unges udvikling eller selvopfattelse”.

Hvad dette citat viser er, at lovgiver i udformningen af denne bestemmelse lagde vægt på den periode, hvori krænkelserne fandt sted. De nævner igen intensiteten og alvoren i krænkelsen, og hvordan disse kan tale for en kortere periode, hvor gentagelserne finder sted. Dernæst nævnes især også brugen af psykisk vold mod børn og unge, og hvordan dette skal tildeles væsentligt betydning for vurderingen.

Forarbejderne illustrere, hvordan lovgiver lægger stor vægt på, at vurderingen for brugen af bestemmelsen i § 243 gøres ordentlig. De beskriver mere specifikt, hvordan handlingerne kan komme i mange former for krænkelser, og hvordan disse krænkelser skal have forekommet over en vis periode, dog med forbehold for, at disse skal vurderes konkret fra situation til situation.

6.1.3: GROFT NEDVÆRDIGENDE, FORULEMPENDE ELLER KRÆNKENDE ADFÆRD

Efter at have analyseret kravet om husstandsrelationer, og kriteriet angående krænkelsernes gentagelser, ville specialet nu dykke mere ned i selve de handlinger, som bestemmelsen beskriver som psykisk voldelige handlinger.

Det er beskrevet i bestemmelsens ordlyd, at der skal være tale om ”groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd” for at der kan være tale om psykisk vold. Idet, at bestemmelsen indeholder ordet ”groft”, så begrænses mængden af de handlinger, som ville kunne

falde under bestemmelsen. Handlinger, som ikke falder under denne grove karakter, ville således ikke blive anset som en handling, der falder under denne bestemmelse⁸¹. Dette er et område, som dette speciale allerede har været inde på, da der tidligere, ved analyse af straffelovens § 245, blev konstateret, at psykisk vold gennem bestemmelsens forarbejder ville blive anset som en form for grov vold. Det blev endda også beskrevet i straffelovens § 244, at psykisk vold ikke falder under simpel vold, hvilket igen taler for at der er tale om en grov voldshandling.

Udover de ovenforstående analyser, så kan der også drages stor sammenhæng mellem kravet om gentagende handlinger og kravet om grovhed. Bestemmelsen kræver allerede, at krænkelserne ikke kun må anses som en enkeltstående episode, men at de gennem deres hyppighed og intensitet skaber et vis mønster, eller regime, der har til formål at kontrollere forurettede. Dermed er der også tale om en vis grovhed i de handlinger der er blevet udført, da disse næppe kan være af simpel karakter, når sådanne hyppighed opnås⁸². Til sidst er det vigtigt at nævne, at alle handlingerne, eller undladelser, ikke enkeltstående skal være af grov karakter, for at de kan falde under denne bestemmelse. Der ville en samlet vurdering af handlingsforløbet blive gjort i stedet, hvis der samlet set er tale om grov nedværdigelse, forulempning eller krænkelse⁸³.

Specialet ville nu søge at beskrive, hvad forarbejderne beskriver som nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd, og til sidst se på adfærd som en helhed, og hvordan de forskellige adfærd ikke afgrænses fra hinanden.

6.1.3.1: NEDVÆRDIGENDE ADFÆRD

”Med nedværdigende handlinger sigtes til en adfærd, der er egnet til at ydmyge eller nedgøre offeret”⁸⁴

Lovgiverne beskriver i deres forarbejder til loven nedværdigende handlinger med det ovenforstående citat. Ud fra dette citat kan man se, at gerningspersonen åbenlyst behandler forurettede dårligere en andre, og at forurettede bliver tvunget til at gøre, eller tåle, noget, som

⁸¹https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1444&tab=karnov#LBKG20221360_P243 Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁸²Ibid.: Karnov kommentar, sidst besøgt 9/5 2023

⁸³Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁸⁴https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

de ellers ikke kan lide, eller ville have gjort⁸⁵. Beskrivelsen af begrebet minder derfor meget om ordlyden til straffelovens § 260, der også omtaler at en gerningsperson gennem sine handlinger prøver at tvinge forurettede til at udføre eller tåle en handling, de ellers ikke ville have gjort. Også selvom der er et krav om, at handlingerne skal være åbenlyse, så er der ikke krav om at der skal have været vidner til denne nedværdigende behandling⁸⁶. Den nedværdigende behandling kan dog skabe en mentalitet hos forurettede der gør, at de føler de ikke er bedre end hvad gerningspersonen siger de er, og følger derfor blindt deres ordre⁸⁷. Det må derfor være handlingens karakter, og den effekt det har haft på forurettede, der skal tages ind til vurdering, når der kan være tale om nedværdigende adfærd.

6.1.3.2: FORULEMPENDE ADFÆRD

”Forulempende handlinger sigter primært til gerningsmandens chikanerende eller generende adfærd”⁸⁸.

Igen giver lovgiverne en beskrivelse om, hvad de i deres forarbejder anser for at være forulempende adfærd. Chikanerende eller generende adfærd kan dække over en bred vifte af situationer, som beskrevet tidligere i kapitlet om § 242, men noget som går igen i forarbejderne er spredningen af falsk information, der har til formål at forulempe forurettede. Dette kan ske ved, at gerningspersonen spreder falske rygter til forurettedes familie, venner eller job, ved at give falsk information til offentlig myndigheder, ved at bestille en stor mængde vare til levering hos forurettede, med mere⁸⁹. Disse eksempler illustrere, hvordan der hos forurettede bliver skabt en mere usikker hverdag. De kan aldrig være sikre på, om der er blevet spredt nye falske rygter om dem, eller om der ville være en stor mængde af leveringer på deres adresse, når de kommer hjem. Det kan derfor udledes af disse eksempler, at gerningspersonen derfor kan få andre til at udføre disse forulempende handlinger, da spredningen af falske rygter for eksemplet kan blive spredt til endnu flere personer af forurettedes venner eller kollegaer⁹⁰. Skulle det forekomme, at

⁸⁵ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁸⁶ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁸⁷ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁸⁸ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁸⁹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁹⁰ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

gerningspersonen truer dem med spredningen af disse urigtige informationer kan der igen ses på straffelovens § 260, stk. 1, 1. pkt., hvor spredning af urigtige sigtelser, eller i dette tilfælde rygter, har til formål at skabe kontrol over forurettede.

6.1.3.3: KRÆNKENDE ADFÆRD

”Krænkende adfærd er et bredt begreb, som f.eks. omfatter en adfærd, der er egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse, eller som i øvrigt negativt kan påvirke den forurettedes psykiske integritet”⁹¹.

I det ovenfor givet citat er det igen beskrevet, hvordan lovgiver kriminalisere den krænkende adfærd. Ud fra dette citat kan det antages, at skulle forurettede opleve at deres grænser bliver overskredet på en uønsket måde, som eksempelvis kunne ske seksuelt eller ved overvågning, så ville dette tale for, at der er krænkende adfærd⁹². Udover de direkte handling der bliver udført mod et individ, kan krænkende handlinger også påvirke en person, der overværer disse handlinger mod personens nærmeste. Hvis for eksempel et barn overværer vold, psykisk vold eller andre former for overgreb mod deres søskende eller forældre, og dette har være chokerende eller ubehageligt for dem, må dette også anses for at være krænkende for dem, også selvom de ikke direkte blev fik handlingen udført imod dem⁹³. Her ville der kunne drages en parallel til bestemmelsen i straffelovens § 266, hvor en gerningsperson kan skabe alvorlig frygt for andres liv eller helbred. Hvis gerningspersonen truer forurettede med, at skade deres nærmeste, så må dette kunne anses for at være en krænkende handling, da dette kan medføre skade på forurettedes psykiske integritet.

Derudover, beskriver forarbejderne også, at krænkende adfærd også omfatter manipulerende handlinger hos gerningspersonen.

”Krænkende adfærd omfatter også manipulerende adfærd, som f.eks. påvirkning af forurettedes tanker, holdninger og adfærd ved udspekulerede, vildledende, agiterende eller forførende handlinger”

⁹¹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁹² Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁹³ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

Dette kunne bruges i eksemplet der blev givet tidligere, hvor truslen om skade på forurettedes nærmeste kan manipulere dem til at gøre hvad gerningspersonen siger, men der er stadig mere til det. Manipulation kan også komme i form af fordrejning af en situation, der ville i forurettedes øjne få den krænkende situation til at se selvforskyldt ud⁹⁴. Eksempler på dette kunne være, at gerningspersonen seksuelt overgriber sig på forurettede, men at de så efter manipulere dem til at tro, at hvad end der forgik under overgrebet var noget, som forurettede ønskede der blev gjort. Forarbejderne beskriver også, hvordan urimelig kritik, hentydning og anklager også kan anses som manipulering, da disse kan være egnet til at få forurettede til at underkaste sig gerningspersonens kontrol⁹⁵. Dette må antages at have god sammenhæng med beskrivelsen om, at krænkende adfærd skal have til formål at skade selvfølelsen, da daglig urimelig kritik af ens person ville gøre stor skade på en persons psyke, og gøre dem mere tilbøjelige til at underkaste sig.

6.1.3.4: ADFÆRD SOM EN HELHED

Forarbejderne til loven giver en liste over, hvad der eksempelvis kunne betegnes som enten groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. Det må dog understreges, at denne liste ikke skal tages som udtømmende, men illustrerer hvad lovgiverne ved udformningen af loven havde tænkt sig at tackle med denne bestemmelse⁹⁶. Listen går over mange forskellige eksempler, der viser hvordan de forskellige adfærd ikke nødvendigvis altid kan skelnes fra hinanden, men går sammen om at skabe en situation der utilbørligt ville give gerningspersonen magt over forurettede.

”Som eksempler på adfærd, der - afhængig af de nærmere omstændigheder - kan betragtes som nedværdigende, forulempende og krænkende, kan nævnes at isolere en person fra den pågældendes familie eller netværk, at monitorere eller overvåge en person uden samtykke, f.eks. via digitale tjenester eller gps-udstyr, at tage kontrol over en persons dagligdag ved at beslutte, hvornår personen må sove, indgå i sociale sammenhænge med andre, hvilke personer vedkommende må omgås, hvilket tøj personen må iføre sig osv., at ignorere en person, at holde en person i uvished om afgørende beslutninger, f.eks. rejser til udlandet, at indskrænke en persons

⁹⁴ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁹⁵ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

⁹⁶ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR1_BM sidst besøgt 9/5 2023

bevægelsesfrihed, at nægte en samlever eller ægtefælle at søge arbejde, at fratage en persons adgang til støtte, at omtale en person som om vedkommende ikke er noget værd, at indføre et regelsæt, der udstiller eller ydmyger personen, at isolere en person fra sit barn eller dennes nærmeste, at tage kontrol over en persons økonomi, at true en person eller den pågældendes børn eller nærmeste (truslerne behøver ikke nødvendigvis være omfattet af straffelovens § 266), at udsætte en persons børn eller nærmeste for krænkelse eller vold for at skade personen, at fastholde en person i et ægteskab med henvisning til forestillinger om ærbarhed og/eller familiens generelle status eller udsætte forurettede for anden negativ social kontrol, at formå andre personer til at lægge pres på forurettede til at træffe bestemte livsbeslutninger, som f.eks. uddannelse eller ægtefællevalg, at isolere en person fra adgangen til f.eks. sundhedsvæsenet, uddannelse og arbejdsmarkedet, at tvinge en person til at gennemføre eller afslutte en graviditet, at afpresse en person, at ødelægge eller true med at ødelægge en persons ejendele eller at udbrede ondsindet sladder, rygter eller intime oplysninger om forurettede. Specifikt i forhold til børn kan også nævnes adfærd, der udsætter barnet for konstant devaluering, eller som nedbryder barnets selvværd. Der kan f.eks. være tale om, at barnet ignoreres og nægtes omsorg, eller at barnet tages som gidsel i konflikter mellem dets forældre. Der kan også være tale om kommentarer om barnets krop, vægt eller madindtag”⁹⁷

Teksten ovenfor er en afsnit direkte taget fra forarbejderne, hvor denne liste med adfærd der falder under bestemmelsen i § 243 findes. Hvad der kan udtages fra dette citat er, at der er mange forskelligartede situationer, som ville kunne betegnes for enten at være nedværdigende, forulempende eller krænkende. Lovgiverne har ved udarbejdelsen af denne bestemmelse gjort sig store tanker om, hvordan husstandsforholdet, og det tidligere beskrevet afhængighedsforhold, kan skabe mange måder, hvorpå en persons psykiske integritet kan krænkes.

Nævneværdigt er den sidste del af citatet, der omtaler handlinger specifik rettet mod børn. Børn har altid haft stort fokus i straffeloven, da handlinger nævnt i de fleste straffebestemmelser mod børn oftest er straffeforhøjende, hvilket kan ses i straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser, eller i den tidligere nævnte § 245, om grov vold. Indledningen til forarbejderne for bestemmelsen (L 2019 329), understreger også, hvordan psykisk vold kan have stor, negativ effekt på et offers

⁹⁷ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

psyke, og hvordan det især kan være påvirkende i nære relationer⁹⁸. I denne indledning er der dog igen nævnt, hvordan bestemmelsen skal tage hensyn til børn, der udsættes for utilbørlig adfærd der må antages at kunne falde under bestemmelsen i § 243. Lovgiverne beskriver i denne indledning, at forældelsesfristen for psykisk vold burde udskydes, hvis den forurettede er under 18 år, og at fristen først skal regnes fra den dag personen fylder 21 år⁹⁹.

6.1.4: UTILBØRLIG KONTROL

Det forekommer af § 243, at den adfærd der udvises overfor den forurettede skal være af utilbørlig karakter. Hvad der menes med dette begreb er, at der i husstandsrelationer sagtens kan forekomme en form for styre eller kontrol, som er nødvendig i relation til parternes forhold. Et eksempel på dette kan være, når forældre har en vis kontrol overfor deres børn. Dette må anses for at være en naturlig, og nødvendig, kontrol i familien, da især yngre børn ikke kan varetage dem selv på en daglig basis¹⁰⁰. Sådanne relationer kan også finde sted, når der er tale om et forhold mellem en plejkrævende ældre, eller handicappet, og den der tager sig af dem¹⁰¹.

Derfor må det hurtigt kunne antages, at det er naturligheden og nødvendigheden bag kontrollen, der burde tale for, hvorvidt der er tale om utilbørlig kontrol. Kan det antages, at den kontrol der bliver påført en af parterne ikke er af naturlig, eller nødvendig, karakter, må det antages at denne kontrol er utilbørlig. I forarbejderne er det også antaget, at i situationer, hvor der er tale om meget grove krænkelse, sjældent kan være tale om naturlig eller nødvendig kontrol¹⁰². Dette falder også godt i samspil med et tidligere nævnt kriterier for brugen af § 243, nemlig at der skal være tale om en vis grovhed for at krænkelse falder under bestemmelsens anvendelsesområde. Kriteriet går derfor igen, denne gang i form af, at hvis der er tale om en grove overtrædelser, så ville der med stor sandsynlighed også være tale om utilbørlig adfærd.

⁹⁸ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_20190110070022_3 sidst besøgt 9/5 2023

⁹⁹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰⁰ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰¹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰² Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

Forældres opdragelse af deres børn falder som udgangspunkt ikke under anvendelsesområdet i § 243, men den adfærd der udvises, og grovheden af denne adfærd, kan tale for brugen af bestemmelsen. Eksempelvis kan nævnes stuearrest, som i sig selv ikke overtræder bestemmelsens regler, men hvis denne stuearrest sker så hyppigt og i længerevarende periode kan dette tale for at være af utilbørlig karakter¹⁰³.

6.1.5: STYRE MED HENSIGT TIL AT SKABE EN MAGTPOSITION

Hvad der i forarbejderne defineres som "styre" er, når en gerningsperson gennem kontrollerende adfærd begrænser den forurettedes muligheder for udfolde sig frit, da de kunne frygte at blive udsat for flere, eller nye krænkelser¹⁰⁴. Denne del af bestemmelsen har stor tilknytning til det tidligere nævne begreb "utilbørlig", da man ofte ville tale om at gerningsmanden har "utilbørligt styret" den forurettede. Det blev tidligere beskrevet, at kontrol kan være nødvendig i nogle relationer, men når der er tale om at utilbørligt styre nogen, så kan der ikke længere argumenteres for om kontrollen der blev udført var af nødvendig karakter.

Når der er tale om at "styre" et individ må der antages, at gerningspersonen dermed ønsker at putte sig selv i et magtposition overfor den forurettede.

*"Der kan f.eks. være tale om dominerende eller kontrollerende adfærd, der kan medføre, at forurettede får frataget fornemmelsen af at bestemme over sig selv og sit eget liv, at forurettedes selvværd nedbrydes, at forurettede isoleres eller gøres afhængig af gerningsmanden"*¹⁰⁵

Citatet ovenfor er taget direkte fra forarbejderne til bestemmelsen i § 243. Citatet ovenfor beskriver, hvad man kan antage for at falde under begrebet "magtposition". Den "styre" der har fundet sted har været med til at nedbryde den forståelse for kontrol, som de fleste voksne personer burde have for at kunne tilgå sig dagligdagens forskellige udfordringer.

Gerningspersonen sikre sig, at forurettede vilje til at kæmpe imod bliver knækket, og gør det dermed også nemmere for denne gerningsperson at opretholde denne magtposition. Hvis en person føler de mister kontrol over deres eget liv, og hvis dens selvværd også er blevet nedbrudt, så ville det det ikke være svært at forestille sig, at denne person kunne komme til at føle sig

¹⁰³ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰⁴ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰⁵ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

afhængig af gerningspersonen, også selvom de bliver nedværdiget, forulempet og, eller, krænket. Den adfærd der udvises skal derfor være egnet til at påvirke den forurettede til at gøre eller tåle noget, som de ikke ellers ville have gjort havde de haft fri vilje¹⁰⁶

Der må også her refereres tilbage til tidligere i specialet, hvor der blev beskrevet hvad bestemmelsen i straffelovens § 260 omhandler. Denne bestemmelse, som omhandler ulovlig tvang, indeholder også en specifik ordlyd, som er anderledes, men alt i alt meget ens med den fundet i § 243. I § 260, stk. 1, nr. 1 findes ordlyden ”tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget”. Hvad denne ordlyd beskriver er, at gerningspersonen gennem sine handlinger ønsker at opnå en vis kontrol over den person, som de udføre deres handlinger imod. Bestemmelsen bruger ikke begrebet ”utilbørligt”, da det må antages at den kontrol man ville opnå ikke falder under de samme situationer som i § 243, hvor der er tale om kun husstands, eller nært tilknyttet til det, situationer. Der ville nok ikke være tale om nogen nødvendig, eller naturlig, kontrol i situationer, hvor en person, der måske ikke engang kender gerningspersonen, bliver puttet under sådan en kontrol. Dog kan dette finde sted i situationer, hvor for eksempel en arbejdsgiver ulovligt tvinger sine ansatte til at gøre noget. Her kunne der foreligge en vis form for naturlig styre, men det skal igen ses fra situation til situation. Det blev beskrevet tidligere i specialet, at § 243 kunne anses for at være en mere præciseret og skærpet bestemmelse i forhold til § 260, da § 243 specifikt fokusere på forhold i nære relationer, hvor § 260 er en mere general bestemmelse, som kan bruges i langt flere situationer. De to bestemmelser har derfor mange ligheder, også selvom deres anvendelsesområder, og måden hvorpå handlinger falder under bestemmelserne, er anderledes.

Det må dog understreges, at hvorvidt den adfærd, som gerningspersonen har udvist overfor forurettede, har været egnet til at styre dem, er en objektiv vurdering. Hvorvidt forurettede er blevet kontrolleret eller ej ville derfor ikke være afgørende for, om bestemmelsen i § 243 kan finde anvendelse¹⁰⁷. Forarbejderne beskriver også, at hvorvidt styringen har påført den forurettede psykiske lidelser eller lignende heller ikke påvirker strafbarheden¹⁰⁸.

6.1.6: NEGATIV SOCIAL KONTROL

¹⁰⁶ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰⁷ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹⁰⁸ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

Begrebet "negativ social kontrol" blev tilføjet til § 243 ved L 2021 415, og har haft til formål at præcisere anvendelsesområdet for bestemmelsen¹⁰⁹. Ændringen har til hensigt at fastlægge visse situationer som psykisk vold, når forurettede gennem en ægteskabs- eller skilsmissekontrakt bliver fastholdt i et forhold, som de ellers ikke ville have indgået havde de haft fri vilje. Ligesom den tidligere beskrevet styre, så bliver den forurettede underlagt af en gerningsperson, der gennem dette giftermål, eller anden form for tvangsmæssig forholdskontrakt, får magt over forurettede. Lovens forarbejder beskriver også dens tekst, at dem der bistår sådanne indgåelsens, enten gennem religiøs forkyndelse eller med anden form for autoritet, af disse negative sociale kontrolls forhold også ville kunne straffes for medvirken¹¹⁰.

6.1.7: STRAFNIVEAUET

Efter at have set på de forskellige begreber og punkter, der til sammen udgøre bestemmelsen i § 243 er det nu relevant at se på, hvad lovgiver siger angående udmålingen af en straf for overtrædelse af bestemmelsen. Hvad der gør denne bestemmelse meget interessant i dens straffeudmåling er, at der i forarbejderne ikke er givet et konkret straffeniveau, der giver domstolene en vejviser til, hvordan de skal pålægge gerningspersoner en straf. Da bestemmelsen i dens brug variere så meget fra situation til situation er der blevet pålagt de forskellige instanser at lave en konkret vurdering, og pålægge en passende straf ud fra disse vurderinger¹¹¹. Det blev tidligere beskrevet i specialet, at der er mange forskellige adfærd, der ville kunne falde under enten nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, og det var derfor ikke muligt for lovgiver at give en udtømmende liste over situationer, der ville falde under denne bestemmelses anvendelses område. Det giver derfor god mening, at domstolen påligges ansvaret for at vurdere den retmæssige straf for de enkelte situationer. Forarbejderne nævner dog, at straffen forudsat skal udmåles med afsæt i straffen for gentagende overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1 over for det samme offer¹¹². Hvad dette indebære er, at der som udgangspunkt ved udmålingen af straf

¹⁰⁹ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000867408?annotationId=L2021415_NKAR0&tab=karnov#L2021415 sidst besøgt 9/5 2023

¹¹⁰ Ibid.: 9/5 2023

¹¹¹ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM sidst besøgt 9/5 2023

¹¹² Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

ikke bør finde anvendelse af laveste strafpositioner, som svare til mindre end 60 dages fængsel, når denne bestemmelse finder anvendelse¹¹³.

Når domstolen skal vurdere de forskelligartede sager er det vigtigt, at kigger på de særlige omstændigheder. Tidligere i specialet blev det beskrevet, at der tillægges handlingen og adfærdens karakter og varighed stor betydning for, om bestemmelsen kan tages i brug. Også her finder disse kriterier stor betydningen, da de igen skal tages til vurdering ved udmålingen af en straf for gerningspersonen¹¹⁴. Forarbejderne beskriver også, at det anses for skærpende omstændigheder, hvis forurettede i disse tilfælde er et barn som udsættes for disse handlinger, har en form for funktionsnedsættelse eller på anden måde er gerningspersonen fysisk eller psykisk underlegen¹¹⁵. Tidligere i specialet blev det beskrevet, at den kontrol der udvises overfor forurettede skal være utilbørlig. Kontrol overfor et barn eller en funktionsnedsat person kan være nødvendig, men hvis kontrollen overgår hvad der må anses for at være nødvendig og naturlig, og hvis adfærden der udvises er nedværdigende, forulempende eller krænkende, kan dette anses for at være utilbørligt. Kontrol ses oftest som utilbørlig, hvis den udføres overfor en anden voksen person, der godt kan tage sig af sig selv, for eksempel når den udføres overfor en kæreste, ægtefælle eller søskende. Hvad der dog er forskelligt mellem disse to situationer er, at der ved børn, funktionsnedsatte personer og fysisk og psykisk underlegne personer er tale om personer der ikke kan kæmpe imod, og som ikke kan undslippe gerningspersonen på samme måde som en kæreste for eksempel kunne. Ved analysen af husstandsrelations begrebet blev der talt om "afhængighedsforhold". Den forurettede kan være i en situation der gør, at de ikke kan undslippe gerningspersonen, da de har så stor en afhængighed til personen. Et barn kan ikke tage vare på dem selv, og er derfor afhængig af, at gerningspersonen gør dette, også selvom de udsætter barnet for denne forfærdelige adfærd. Forarbejderne straffer derfor disse situationer hårde, da denne gruppe af personer ville være ekstra udsat, hvis de bliver påført sådan en behandling¹¹⁶. Forarbejderne anser det også for at være en skærpende omstændighed, hvis et barn overvære psykisk vold overfor en nærtstående¹¹⁷. Dette blev også beskrevet tidligere i analysen om

¹¹³ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹¹⁴ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹¹⁵ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹¹⁶ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹¹⁷ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

krænkende adfærd, hvor dette også måtte anses for at være krænkende for det overværende barn, også selvom adfærden ikke var rettet imod dem.

Forarbejderne beskriver derefter, at bestemmelsen også skal omfatte andre adfærd, der selvstændig må anses for at være kriminelle¹¹⁸. Hertil kan nævnes de tidligere analyserede bestemmelse: § 260, om ulovlig tvang, og § 266, om ulovlige trusler. Derudover nævnes også andre former for kriminalitet, der kunne være sket som led i den psykiske vold: § 244-246, hvor der tidligere i specialet er blevet analyseret § 244, om simpelt vold, og § 245, om grov vold, men også andre relevante bestemmelser, såsom § 216, om voldtægt, og andre seksualforbrydelser¹¹⁹. Det forudsættes, at skulle disse bestemmelser kunne finde anvendelse i situationer om psykisk vold, så ville de skulle anvendes i sammenstød med bestemmelsen § 243¹²⁰. Dette blev også hurtigt vist tidligere i specialet, da der i analysen af § 266 blev givet eksempler på domme, hvor § 243 og § 266 anvendes i sammenstød. Disse regler om sammenstød gælder også ved overtrædelsen af foranstaltninger efter lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning¹²¹.

Der er dog en bestemmelse, der ikke ville kunne bruges i sammenstød med bestemmelsen i § 243. § 245, stk. 2 blev tidligere i specialet analyseret, og gennem dens forarbejder blev det oplyst at skader på psyken også ville falde under denne bestemmelses anvendelsesområde. Den omhandler derfor en grovere og mere kvalificeret form for psykisk vold, hvilket de i forarbejderne anser som en overbygning i forhold til § 243¹²². Sker der derfor domsfældelse efter § 245, stk. 2 ville der for samme overtrædelse derfor ikke kunne ske sammenstød med bestemmelsen i § 243¹²³.

6.1.8: SIDSTE KOMMENTAR TIL BESTEMMELSEN

Ud fra den overstående information må der derfor kunne antages, at fastlæggelse af straf for overtrædelse af § 243 ikke er så lige til, og kræver en del konkrete vurderinger af de forskellige sager. Domstolen har mange faktorer de skal tage hensyn til, når der skal fastlægges straf. De ville

¹¹⁸ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹¹⁹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹²⁰ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹²¹ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹²² Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

¹²³ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

skulle se på karakteren af den adfærd der blev udført. Varigheden af denne adfærd, der også kan forkortes på grund af adfærdens grove karakter. De skal se på om der er tale om naturlig kontrol eller utilbørlig kontrol, og om der måske er tale om negativ social kontrol. De skal se på, om der foreligger særligt skærpende omstændigheder, hvis adfærden blev udført overfor et barn, eller hvis et barn overværer dette. Og sidst, men ikke mindst, så skal de se på, om der kan være tale om sammenstød af bestemmelser, eller om overtrædelsen falder under bestemmelsen i § 245, stk. 2. Bestemmelsen er kompleks, og det gør den spændende at analysere. Når en bestemmelse er kompleks, og dens anvendelsesområde er så bredt, samt dens straffeudmåling så konkret, så er det vigtigt at se på, hvordan den er blevet brugt i praksis. Da ansvaret for straffeudmålingen er blevet pålagt domstolene er det derfor meget relevant at se på, hvad de forskellige retspraksis tekster siger, når der skal ske domsfældelse af denne bestemmelse.

6.2: BRUGEN – RETSPRAKSIS

Specialet har nu haft gennemgået den teori, der til sammen omhandler handlinger der kan klassificeres som psykisk vold. Der er blevet set på, hvordan bestemmelsen i § 243 har mange små kriterier, som alle skal vurderes, når der kan være tale om mulig domsfældelse for psykisk vold. Derudover, er der blevet set på bestemmelser, der enten komplimentere, har sammenstød med eller helt overtager styringen, når der er tale om handlinger, som kan skade psyken.

Specialet ville derfor nu gå mere i dybden med den praktiske del af juraens verden og se på, hvordan § 243 egentlig bliver brugt i praksis. Det blev beskrevet tidligere, at vurderinger og straffeudmålingen pålægges domstolen, så det ville derfor være meget relevant for forståelsen af bestemmelsen at se på, hvordan domstolen tackler denne meget komplekse bestemmelse.

U.2022.1091 – 4 MÅNEDERS UBETINGET FÆNGSEL FOR PSYKISK VOLD. DISSENS FOR 6 MÅNEDER

Den første dom som dette speciale ville kigge på, er en dom der viser hvordan psykisk vold i sin reneste form kan straffes i praksis. Med udtrykket "sin reneste form" menes det, at der i denne dom ikke er tale om sammenstød mellem § 243 og andre relevante bestemmelse, dog bliver tiltalte frifundet for voldtægt, men mere om det senere. I denne dom er der derfor kun tale om brugen af § 243, og hvordan domstolen straffer for handlingerne tiltalte har udført. Noget der gør denne dom meget interessant og relevant er, at der er dissens mellem dommeren og de domsmænd der er i sagen, hvilket gjorde stemmeflertal umuligt. Dette bringer en interessant

diskussion på banen til sidst i dommen, da retsplejelovens § 216, stk. 1, 3. pkt. tages med i diskussionen.

RESUMÉ

Sagen omhandler T, som er dømt for overtrædelse af straffelovens § 243, da han gennem et kæresteforhold, og hver anden uge som samlevende forhold, udsatte F for groft nedværdigende og krænkende adfærd, der var egnet til utilbørligt at styre hende. Denne adfærd fandt sted mellem perioden 1. april 2019 til 30. januar 2020. Ved udførelsen af denne adfærd kan der eksempelvis nævnes: Nedgørende sprogbrug med hyppig irettesættelse, kritik, anklager, forsøg på at isolere F fra sin familie og venner, og ved at tage kontakt til F's arbejdsgiver og kollegaer der var egnet til at ydmyge hende. Det må også understreges, at flere af disse handlinger blev overværet af parternes børn. Effekten af denne adfærd har haft store negative konsekvenser for F's selvværd og selvfølelse, som blev nedbrudt i denne periode, hvor T udsatte hende for denne adfærd. Udover dette, blev T også tiltalt for voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1. Ydermere, krævede F også, at T skulle betale 200.000 kr. i godtgørelse for tort.

Efter at have givet et hurtigt resumé af dommen ville specialet nu dykke mere ned i de forhold, som der er omtalt i denne sag. Forhold 1, som omhandler T's psykisk voldelige adfærd overfor F. Forhold 2, som omhandler tiltalen om voldtægt.

FORHOLD 1.

Først og fremmest må det understreges, at bestemmelsen om psykisk vold først trådte i kraft den 1. april 2019, og at der derfor kun ville kunne straffes for handlinger der fandt sted fra det tidspunkt af. Det er beskrevet i rettens begrundelse om forhold 1, at T og F har været i et forhold siden 2012, og at T's adfærd også var begyndt før 2019. Med dette sagt, så forklare F at T kontinuerligt udsatte hende for denne nedværdigende og krænkende adfærd helt frem til slutningen af deres forhold, som endte i 2020. Hvad domstolen tager med i deres vurdering er derfor den adfærd, som T udviste i perioden 1. april 2019 til 2020, som forklaret ovenfor i resuméet. Det bliver i sagen konkluderet, at T må anses for at have haft så tæt en tilknytning til F's husstand, at bestemmelsen i § 243 kan tages i brug.

Gennem sagens afvikling blev der gjort brug af forskellige vidner, der i denne dom blev kaldt A, B, C, D og E. Det er vigtigt at understrege, at vidne A også er den biologiske far til F's børn, og at vidne E er en af disse omtalte børn. Det andet og sidste barn bliver kaldt G i denne dom.

Gennem vidneforklaringer blev det beskrevet, at T blandede sig i opdragelsen af børnene E og G, og flere gange beskyldte F for at være en dårlig mor, og for at have udført seksuelle overgreb overfor sine børn, hvilket ikke kunne underbygges af nogle beviser. T prøvede desuden at blande sig i, og stoppe den kontakt, som F havde til A, da de i samarbejde tog sig af deres børn. F beskrev i sin forklaring, at T prøvede at begrænse hendes kontakt til hendes familie, og hvad F generelt måtte tale om. Det beskrives i dommen at *"F.eks. måtte hun ikke snakke om sit arbejde eller nyheder. F har endvidere forklaret, at hun ikke måtte sige, at hun havde ondt, at hun var træt, hun måtte ikke snakke om sine børn eller vise billeder af dem, hun måtte ikke snakke om sin bror eller snakke om vejret"*¹²⁴. T beskyldte også F flere gange for at have psykiske lidelser, fortalte hende at hun var en taber og at hun burde blive indlagt.

Som forsvar til dette forklarede T, at han i perioden led af stress, hvilket der ikke var grundlag for gennem dokumenterede beviser. Retten mente derfor ikke, at stress kunne gøres gældende som forsvar for T's handlinger. Retten konkluderede dog gennem T's forklaring, F's forklaring og gennem flere vidneforklaringer, at T til en vis grad lider af jalousi, der medførte at han prøvede at begrænse F's personkreds.

T blev fundet skyldigt i overensstemmelse med anklageskriftets forhold 1.

FORHOLD 2.

I det andet forhold forklares det, at F gennem hendes forhold med T følte, at hun blev udsat for voldtægt ved at hun flere gange ikke ønskede samleje, men at T stadig udførte det, nogle gange på måder, hvor F ikke kunne bevæge sig, og havde problemer med at trække vejret. Gennem deres forhold var der også tale om frivillig samleje.

Retten ligger til grund for, at der ikke er nok beviser for at finde T skyldig for det tiltalte forhold i forhold 2.

¹²⁴ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000892896#AFGR_2022-0122-1_20F91E52FD5551E33D7831B42DD76158 sidst besøgt 9/5 2023

BYRETTENS DOM

Byrettens fastsatte en dom på 6 måneder til T for overtrædelse af § 243. De beskriver i deres straffeudmåling, at forholdets karakter ikke giver grundlag for at gøre straffen betinget, og heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. Hvad angår den erstatning F ønskede godtgjort, så understreger byretten at overtrædelse af straffelovens § 243 kan medføre godtgørelse efter erstatningslovens § 26, stk. 3, hvis krænkelserne har indebåret et så groft angreb mod en persons frihed. Byretten mente at der lå beviser for dette, og opfyldte F's betingelse for godtgørelse med et beløb på 25.000 kr.

LANDSRETTENS DOM

Landsretten har dog nogle andre betragtninger i forhold til byretten. Sagen blev anket til Østre Landsret, hvor T ankede sin påstand om frifindelse, og F gentog sin påstand om godtgørelse på 200.000.

Landsretten kom mere eller mindre til samme konklusion som Byretten, dog med den forskel, at der nu er tale om en domsmandssag, hvor retsplejelovens § 216, stk. 1, 3. pkt. bliver taget i brug. Denne bestemmelse beskriver, hvad man ville skulle gøre i tilfælde af, at der i en sag med domsmænd ikke kan være stemmeflertal. I denne situation, ville det mest gunstige resultat for den tiltalte blive brugt. I diskussionen om, hvorvidt T kan pålægges straf for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1 var der dissens. Tre voterede, at T var skyldig for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1, hvorimod tre voterede, at der ikke var nok beviser for, at T var skyldig i denne overtrædelse. Da der er tale om en domsmandssag, ville det gunstigste resultat for tiltalte blive brugt, gennem retsplejelovens § 216, stk. 1, 3. pkt., da der ikke kunne findes stemmeflertal ellers.

Denne bestemmelse i retsplejeloven gøres brug af igen senere i straffeudmålingen, da der igen ikke kunne findes stemmeflertal ved fastlæggelsen af straf. Tre voterede for, at straffen på 6 måneder, som blev pålagt af Byretten, skulle opretholdes, mens tre voterede at straffen for overtrædelsen af straffelovens § 243 burde sænkes til 4 måneders ubetinget fængsel. Da der igen ikke kunne findes stemmeflertal blev der gjort brug af retsplejelovens § 216, stk. 1, 3. pkt. Straffen blev dermed fastlagt til 4 måneders ubetinget fængsel for T. Hvad angår erstatningsspørgsmålet, så fandt Østre Landsret ikke betingelserne i erstatningslovens § 26, stk. 1 opfyldt, og T blev derfor frifundet for denne påstand.

UENIGHED

Som beskrevet ovenfor, så var der en del uenighed, da sagen blev taget til Østre Landsret.

Dommeren og domsmændene var ikke enige, og dette medførte at T to gange blev tildelt den mest gunstige beslutning for hans tiltalte forhold. Hvad der dog kan skabe forvirring er, at der i Østre Landsret bliver beskrevet, hvad der kan tale for at der foreligge skærpende omstændigheder i sagen. Dette er noget, som ikke blev omtalt, da sagen var i Byretten, men som blev bragt op i Landsretten. Disse skærpende omstændigheder findes i, at der gennem perioden for T's nedværdigende og krænkende adfærd overfor F var tale om, at F's børn overværede dette. Som beskrevet tidligere i specialet, så er det beskrevet i forarbejderne til bestemmelsen, at dette taler for at der foreligge skærpende omstændigheder i sagen. Dette bliver også bragt op i Østre Landsrets udmåling af straffen, men det ser ikke ud til at have nogen overordnet effekt på straffeudmålingen.

Det kan derfor skabe lidt forvirring om, hvordan det kunne komme på tale at straffen burde nedsættes med 2 måneder fra den straf Byretten fastsatte. De beskrives i dommen, at Østre Landsret ligger vægt på at T og F's forhold begyndte flere år før bestemmelsen i § 243 trådte i kraft. Dette kan måske forklare, hvorfor tre voterede for at straffen burde være mildere, da de måske mente at alle hændelser før bestemmelsen trådte i kraft ikke burde tælles med. Dette forklarer dog ikke, hvorfor de skærpende omstændigheder efter sine ikke bliver taget op til diskussion mere, når der skal udmåles en straf. Sådanne omstændigheder ville efter sine skulle tale for, at T burde pålægges den hårdere straf, eller endda få en forøget straf, men dette ser ikke ud til at være tilfældet.

Dette er alt sammen bare spekulation, da dommen selvfølgelig ikke viser alle diskussionerne der fandt sted i retten ved dommens straffeudmåling. Det skaber en del forvirring, at der ville være en sådan uenighed i sagen, især når skærpende omstændigheder bringes på banen, men som det er lige nu er der ikke nok information til at vide, hvad der vejede for at tre voterede for at mildere straf.

TFK2021.775 – 10 MÅNEDERS FÆNGSEL FOR PSYKISK VOLD OG VOLD MOD HUSTRU I GENTAGELSESTILFÆLDE

Efter at have set på den ovenstående dom, der giver et eksempel på hvordan psykisk vold i et isoleret tilfælde kan pålægges straf, ville der nu blive set på en dom, hvor psykisk vold straffes i

sammenstød med en eller flere bestemmelser. Denne dom er interessant, da der tidligere i dette speciale blev givet eksempler på bestemmelser der har stor sammenhæng med straffelovens § 243, eller som kan bruges i sammenstød med § 243, når det skal udmåles en straf mod den tiltalte. Udover § 243, ville der i denne dom blive set på straffelovens §§ 244, om simpel vold, og 247, om gentagelsestilfælde.

RESUMÉ

Sagen omhandler T, som er dømt for overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1 og stk. 2, ved at have udsat F for vold, blandt andet ved kast af objekter, der krævede hospitalsbesøg. Perioden for denne voldelige adfærd er fastlagt fra d. 1. oktober 2017 til d. 19 januar 2020, hvor T gentagne gange udsatte F for vold. F beskriver i sin udtalelse, at T i perioden:

- ”- flere gange spyttede hende i ansigtet,*
- flere gange tildelte hende slag i ansigtet og på kroppen,*
- flere gange tildelte hende spark på kroppen,*
- flere gange skubbede hende,*
- flere gange rev hende i håret,*
- tog kvælertag på hende,*
- førte en bænk ned på hendes overkrop og lår med høj kraft, mens hun lå ned,*
- kastede et nøglebundt i ryggen på hende,*
- samt kastede en radio efter hende, der ramte hende i hovedet”¹²⁵*

Dernæst er T også dømt for overtrædelse af straffelovens § 243, ved gentagne gange at have udsat sin hustru, F, for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der var egnet til utilbørligt at styre hende. Perioden for denne adfærd er fra 1. april 2019 til den 19. januar 2020, da bestemmelsen for psykisk vold først trådte i kraft med virkning fra d. 1. april 2019. F udtalte til retten, at T i denne periode:

¹²⁵ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000876439#AFGR_2021-0630-1 sidst besøgt 9/5 2023

”- isolerede hende fra hendes familie og netværk, idet tiltalte bestemte, hvilke personer hun måtte omgås og have kontakt med,

- tog kontrol over hendes dagligdag, idet tiltalte bestemte, hvornår og hvordan hun måtte indgå i sociale sammenhænge med andre, idet hun skulle spørge om lov, hvis hun ønskede at forlade hjemmet, og idet tiltalte skulle være på medhør, hvis hun havde telefonsamtaler,

- ignorerede hende, hvis hun ikke fulgte hans anvisninger for hendes adfærd,

- omtalte hende, som om hun ikke var noget værd, idet tiltalte kaldte hende »datteren af en hund«, »beskidt luder«, »æreløs« eller lignende,

- tog kontrol over hendes økonomi, idet tiltalte hver måned skulle efterse hendes indtægter og udgifter, samt pressede hende til at overføre penge til ham til at dække sine egne udgifter,

- fremsatte trusler mod hende og hendes familie,

- samt ved i forlængelse af vold udøvet mod hende i et enkelt tilfælde at have nægtet at ringe efter lægehjælp, så hun var tvunget til at gå ned på knæ og tigge ham herom”¹²⁶.

Til begge af disse tilfælde lagde anklagemyndigheden og retten vægt på, at T ved en dom d. 15. marts 2016 blev straffet med fængsel og samfundstjeneste for vold og trusler. Dette betyder at T’s straf kan forhøjes i medfør af straffelovens § 247.

Til sidst forklares det, at F kræver en erstatning fra T på 20.210 kr. med tillæg og renter.

Efter at have givet er resumé af dommen i sin helhed ville der nu blive set på de to forhold, som denne dom omhandler. Forhold 1, som omhandler T’s voldelige adfærd overfor hans hustru F, og forhold 2, som omhandler T’s psykisk voldelige adfærd over for hans hustru F. Der ville også blive beskrevet et ”forhold 3”, men mere om det senere.

FORHOLD 1.

Som beskrevet ovenfor, er T tiltalt for flere handlinger der alle sammen kan kategoriseres for voldelig adfærd, som falder under straffelovens § 244’s anvendelsesområde. Retten lagde til grunde i deres afgørelse, at der gennem F’s forklaring og fra en politiattest fra 6. september 2019

¹²⁶ Ibid.: sidst besøgt 9/5 2023

foreligger nok beviser for, at T kastede en radio efter F, der ramte hende i hovedet. F havde henvendt sig til skadestuen med en flænge på siden af hendes hoved, hvilket hun havde forklaret til politiet som værende en skade hun fik fra at have snublet ned ad trapperne. Udover beviser for radiokastet, så ligger retten også vægt på observationer fra F's familie og forklaringer fra F's tidligere arbejdsgivere, A og B, som bevis for at andre episoder af vold fandt sted. Familie medlemmer havde flere gange observeret blå mærker på F flere gange i perioden, hvor volden fandt sted. Det beskrives også i dommen, at F havde søgt tilflugt hos hendes tidligere arbejdsgivere, hvilket støttede F's forklaring om T's voldelige adfærd. Hvad retten dog ikke kunne finde nok beviser for, er at T's efter sine skulle have sparket F og spyttet på hende flere gange. Da de fornødne beviser ikke kunne findes blev T dermed frifundet for denne del af tiltalen.

Retten fandt dermed T skyldig i overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1, og dels stk. 2, men frifandt ham dog for tiltalen om spark og spytte.

FORHOLD 2.

Bestemmelsen om psykisk vold trådte i kraft med virkning d. 1. april 2019, hvilket betyder at handlinger der falder under bestemmelsens anvendelses område kun kan kriminaliseres fra og med den periode. T er derfor, som beskrevet i resuméet, tiltalt for at i perioden 1. april 2019 til d. 19. januar 2020 at have udsat F for psykisk vold ved gentagne gange at have udsat hende for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd med henblik på at utilbørligt kontrollere hende. F giver i sin forklaring flere eksempler på, hvordan T udsatte hende for denne adfærd, som beskrevet ovenfor i resuméet. Retten fandt på baggrund af F's forklaring, at T gentagne gange over en periode udsatte F for det ovenfor nævnte adfærd, hvor retten kunne præcisere at T havde kaldt F navne såsom: psykisk syg, dværg og beskidt. Retten lagde dog vægt på, at der ikke blev ført fornødne beviser vedrørende parternes økonomiske forhold, hvilket ikke kunne give nok grundlag for, at T havde kontrolleret F's økonomi. T blev derfor frifundet for denne del af tiltalen. Dommen forklare ikke mere om dette, men der blev i det tidligere forhold beskrevet, at F løj om hvordan hun fik flængen på siden af sit hoved. Dette kunne være endnu et eksempel på, hvordan T kontrollerede hende, da F frygtede hvad T ville gøre, hvis hun sagde sandheden.

T blev dermed fundet skyldig for overtrædelse af straffelovens § 243, dog frifundet for den del af tiltalen der omhandlede kontrol af F's økonomi

FORHOLD "3".

Der er i selve dommen kun to forhold, men for at kunne forklare det nemmere ville der blive lavet et pseudo-tredje forhold. Det er beskrevet i dommen, at T i 2016 fik en voldsdom, som anklagemyndigheden i sin tiltale ligger vægt på for at gøre brug af straffelovens § 247. Denne bestemmelse bruges i tilfælde, hvor den tiltalte er tidligere dømt for legemesangreb, psykisk vold eller anden form for forsættelig vold, og hvor den tiltalte begår en lovovertrædelse, som er nævnt i straffelovens §§ 243-246. T falder derfor under anvendelsesområdet for § 247, da han tidligere er blevet dømt for et legemesangreb. T ville kunne dømmes for dette under begge forhold der er beskrevet i dommen, da de bestemmelser han her er dømt for også falder under § 247's anvendelsesområde.

Domstolen medtager dermed i begge forhold, at straffelovens § 247 yderligt ville skærpe straffen med mindst 1/3.

BYRETTENS DOM

Byretten fastsatte en dom på 10 måneders fængsel. Det beskrives i dommen, at byretten lagde vægt på grovheden af den voldsudøvelse der blev vist, og det at T tidligere var straffet for vold. Det beskrives, at den del af voldsudøvelsen der forgik efter 1. juli 2018 blev fordoblet i straf, da denne vold faldt under straffelovens § 244, stk. 2, og dermed talte for disse skærpende omstændigheder. Hvad angår straffelovens § 243 fandt retten ikke grundlag for, at gøre brug af laveste strafposition (mindre end 60 dages fængsel). Da der var tale om gentagelsestilfælde, jf. straffelovens § 247, så kunne straffens skærpes med mindst 1/3, og der var ikke grundlag for, at straffen burde udmåles højere end hvad anklagemyndigheden havde påstået.

Byretten fandt dog ikke grundlag for, at F kunne få tilkendt den godtgørelse hun krævede, men T skulle dog betale 210 kr. til F for svie og smerte efter at have kastet en radio på hende.

LANDSRETTENS DOM

T ankede sagen til Østre Landsret, med påstand om frifindelse. Anklagemyndigheden påstod domsfældelse efter anlageskriftet for forhold 1, stadfæstelse af byrettens dom for forhold 2, samt skærper. Der blev også igen nedlagt påstand om erstatning på 20.210 kr. til F.

Dommen går i detaljer om, hvordan T oplevede de forskellige situationer, som F beskrev i hendes vidneforklaring, og nægtede sig skyldig for at have været voldelig eller psykisk voldelig.

Landsretten fandt ikke T's forklaringer tilstrækkeligt bevist, og fandt efter bevisførelsen T skyldig efter anklageskriftets forhold 1. Dog fandt landsretten det også tilstrækkeligt bevist, at T også havde sparket og spyttet på F, hvilket byretten frifandt ham for. Derudover beskriver landsretten, at selvom der kun var en episode af psykisk vold der kunne tidsfæstes, så er der stadig tale om et fast mønster af psykisk vold, som i perioden påvirkede F på en måde der gjorde hende *"ked af det, psykisk knækket og ikke længere troede på sig selv"*¹²⁷. Landsretten fandt dermed også T skyldig i forhold 2 i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand, og fandt generelt straffeudmålingen passende i medfør af de brugte bestemmelser.

Landsretten fastsatte dermed dommen på 10 måneders fængsel, da T blev fundet skyldig for overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1 og 2 og 243, hvor disse bestemmelse straffes i sammenstød, jf. forarbejderne til § 243 (som beskrevet ovenfor i specialet).

HVAD VISER DOMMEN?

Efter at have set på, hvad denne dom omhandler ville der nu blive set på, hvordan denne dom hjælper med at forstå straffelovens § 243's brug i praksis. Denne dom giver et godt eksempel på, hvordan § 243 straffes i sammenstød med andre domme, og hvordan gentagelsestilfælde kan påvirke straffeudmålingen for sager, hvor § 243 er inkluderet. Det blev tidligere i specialet beskrevet, at forarbejderne til § 243 omtaler situationer, hvor en gerningsperson straffes for både psykisk vold men også en anden relateret bestemmelse. I denne dom er der tale om en situation, hvor simpel vold mod tiltaltes hustru og psykisk vold finder sted. Vi ser her, og især i landsrettens begrundelse, da de referere til forarbejderne, hvordan domstolene i deres straffeudmåling gør brug af forarbejdernes betænkninger. Det var beskrevet tidligere, at straffelovens § 243 er en meget kompliceret bestemmelse at lave straffeudmåling for, da situationerne der falder under denne bestemmelses anvendelses område er meget forskellige fra sag til sag. Derfor blev det pålagt domstolene at fastlægge den bedst mulige straf baseret på information givet i de enkle sager.

Det kan derfor godt være svært at danne sig et klart billede om, hvad straffen generelt ville være, når denne bestemmelser så skal straffes i sammenstød med andre bestemmelser. Den tidligere

¹²⁷ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000876439#AFGR_2021-0630-1_C5D6C8E6CF4C0A7DA462E6D9FF741C52 sidst besøgt 9/5 2023

analyserede dom kan give os en ide om, hvordan straffeudmålingen for psykisk vold kan se ud, og hvor stort straffeniveauet kunne være i tilfælde af ren psykisk vold. Denne dom giver til gengæld et bedre indblik ind i, hvordan en dom eksempelvis kunne straffes, når psykisk vold straffes i sammenstød med en relateret bestemmelse. Igen må det understreges, at disse sager skal dømmes fra sag til sag, da en konkret vurdering af sagens oplysninger er nødvendig ved brugen af denne bestemmelse, men denne dom skaber alligevel god retspraksis for den fremtidige forståelse af § 243 og dens anvendelse. Den kan give en ide om, hvordan man i fremtiden ville skulle tackle lignende sager, uden at den nødvendigvis skaber en rettesnor for dommerne at følge, da hver situation stadig skal vurderes fra sag til sag.

Derudover, viser den også hvordan straffen i § 243 kan forøges ved brug af straffelovens § 247. § 243 blev tilføjet til § 247's anvendelses område ved L 2019 329¹²⁸, og gjorde det dermed muligt at forøge straffen for psykisk vold, hvis der var tale om et gentagelsestilfælde. Denne bestemmelse blev der også gjort brug af i denne dom, og viser hvordan psykisk vold både kan straffes i sammenstød med en anden bestemmelse, men også få sit straffeområde skærpet gennem en tredje bestemmelse. Dette taler igen for, at § 243 er en meget kompleks bestemmelse, der kræver mange overvejelser når der skal laves straffeudmåling. § 243 er en bestemmelse, som ikke udelukke andre bestemmelser, når dens anvendelsesområde kan tages i brug, men komplimentere i stedet andre bestemmelser, da der desværre er mange tilfælde, hvor § 243 og relaterede bestemmelser finder sted på samme tid. Derudover viser det også, at selvom § 243 allerede straffer i sammenstød med en anden bestemmelse, så kan de omtalte situationer stadig falde under § 247's anvendelsesområde, da mange af de bestemmelser § 243 kan straffe i sammenstød med også falder under dette anvendelsesområde.

TFK2023.37 – FRIFUNDET FOR PSYKISK VOLD MOD 13-ÅRIG DATTER. KONTROL VAR IKKE UTILBØRLIG

Den sidste dom, som dette speciale ville fokusere på, er en dom, der giver et godt eksempel på, hvordan dette begreb om "utilbørlig kontrol" egentlig bliver bedømt. Tidligere i specialet blev det beskrevet, at der ved overtrædelse af straffelovens § 243 skal foreligge en adfærd, som er egnet til utilbørligt at kontrollere en anden person, men at personer i samme husstand godt kan være nød til at udføre en nødvendig kontrol overfor hinanden. Dette ses for eksempel i situationer mellem

¹²⁸ <https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000836380?tab=karnov> sidst besøgt 9/5 2023

forældre og børn, hvor det må antages at være en del af forældrenes rolle, at have en vis kontrol over deres børn, som ellers ikke selv ville kunne tage sig af sig selv. Denne dom er blevet valgt, da den ikke kun giver en ide om, hvordan utilbørlig kontrol er strafbart, men også giver et eksempel på at den tiltalte forældre bliver frifundet for at have utilbørligt kontrolleret sit barn.

RESUMÉ

T, som er far til den 13-årige F, er tiltalt for at have tildelt F et knytnæveslag i ansigtet, som er en overtrædelse af straffelovens § 244. Derudover er han tiltalt for at have overtrådt straffelovens § 243, ved at have udvist adfærd, der var egnet til at utilbørligt kontrollere F. Dette gjorde han blandt andet ved at *"kalde hende hund og svin, pålægge hende huslige pligter, udvise vrede, forbyde hende at deltage i sociale arrangementer, forbyde hende at få en mobiltelefon og undlade at give hende kærlighed og omsorg."*¹²⁹. Det blev lagt til grunde, at T havde kaldt F disse øgenavne, samt havde pålagt hende huslige pligter i større omfang end hendes andre søskende. Det blev også lagt til grund, at T flere gange udviste vrede overfor F for ikke at have udført sine pligter, samt at han forbød hende at tage til skolens lejrskole. Dog kunne det ikke bevises, at han påførte F madlavningsopgaver, forbød hende at deltage i sociale arrangementer eller forbød hende at få en mobil telefon. T nægter sig skyldig, og F påstår at T skal betale godtgørelse for tort med 10.000 kr.

FORHOLD 1.

Under Byrettens bevisførelse kom det frem, at familien T og F er del af en yderst dysfunktionel familie, og at dette har haft effekt på, hvad der forgik mellem T og F.

Gennem F's forklaring, og med opbakning fra vidneudtalelser, der var lavet gennem børnesamtaler med kommunen i 2020, fandt Byretten T skyldig i at have tildelt F et knytnæveslag i ansigtet.

FORHOLD 2.

Først og fremmest ligger retten vægt på, at der i denne dom er tale om at T og F i gerningsperioden tilhørte den samme husstand, og at T er forældre til F. Dernæst går de over det punkt, som blev beskrevet som lagt til grund i resuméet af denne dom.

¹²⁹ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000919708#AFGR_2023-0103-3 sidst besøgt 9/5 2023

Retten så det som overvejende sandsynligt, at F har været påvirket af de dysfunktionelle forhold i familien, og at hun gennem sin opvækst dermed blev udsat for forskelsbehandling i hjemmet når det handlede om pligter. Det beskrives også, at kommunen har haft kendskab til disse forhold, som de havde fået gennem talrige underretninger fra F's skole.

Byretten fandt derfor frem til, at selvom F befandt sig i et psykisk belastende miljø, så kunne der ikke ligges nok beviser til grund for, at der var tale om et sådant mønster der beviser, at handlingerne har været egnet til at utilbørligt styre hende. Tiltalte blev dermed frifundet for forhold 2.

BYRETTENS DOM

Byretten fastsatte en straf på 40 dages fængsel for overtrædelse af straffelovens § 244. Retten har ved fastlæggelse af dommen lagt til vægt den grovhed af voldens karakter, og det at der er tale om en familieforhold mellem T og F. Udover dette blev der ikke lagt nok grundlag for, at F kunne blive tildelt erstatning på 10.000 kr.

LANDSRETTENS DOM

Ved Landsretten blev der igen givet forklaringer, og lavet vidneafhøring, som alt i alt endte med at komme til samme situation som i Byretten. Landsrettens fastholder, at T er skyldig for overtrædelse af Forhold 1, og frifindelse for Forhold 2. Også i Landsretten konkludere de, at familien er dysfunktionel, og at der gennem dette kunne være et psykisk belastende miljø for F, men at der gennem beviserne ikke foreligger nok grundlag til at bevise utilbørlig kontrol. Landsrettens fastholdte dermed også straffen på 40 dages ubetinget fængsel for overtrædelse af Forhold 1.

HVAD VISER DOMMEN?

Specialet har gennem analyse af § 243's forskellige led søgt, at forklare hvad lovgiver har haft til hensigt, når de skriver som de gør i forarbejderne. Denne dom søger nu igen at hjælpe med at skabe et klarer billede om, hvordan § 243 bruges i praksis, når domstolene skal fastlægge straf. En af de begreber, som tidligere i specialet blev beskrevet er begrebet om "utilbørlig kontrol", og hvordan diskussion vedrørende dette kan være relevant. I denne dom ser vi en familie, der tydeligt udviser et miljø, som kan være meget psykisk belastende for alle parter i familien, men især for et barn. Det blev bevist, at T havde udvist adfærd som muligvis kunne falde under nedværdigende,

forulempende eller krænkende adfærd, men at der ikke forelå et mønster der kunne bevise, at han utilbørligt prøvede at kontrollere F. Dette er meget interessant, da det beviser at omstændighederne i hjemmet kan påvirke parterne. Den kan have sådan en effekt, at selvom en parts handlinger måske kunne anses for at være krænkende, så ville dette ikke være nok grundlag for, at der kan bevises utilbørlig kontrol. Kontrol er nødvendigt i et forældre og barn forhold, da et barn ikke kan tage sig af sig selv. Så hvis det ikke kan bevises, at den kontrol der er blevet påført er utilbørlig, så ville § 243 ikke kunne tages i brug.

7. PERSPEKTIVERING – BØR BESTEMMELSEN UDVIDES?

Bestemmelsen om psykisk vold er kompliceret. Så kompliceret, at dette speciale blev lavet med fokus på at forstå den bedre, og give et klarer billede om hvordan det danske retssystem i praksis bruger bestemmelsen. Specialet har set på den gældende ret, og analyseret hvordan den og forarbejderne arbejder sammen for at skabe en bestemmelse, der alt i alt må anses for at være en stærk, og meget veltænkt bestemmelse. Dens ordlyd giver bestemmelsen et bredt anvendelsesområde, da ”nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd” ikke kan defineres på en måde, men dækker over en bred vifte af handlinger. Bestemmelsen er ikke begrænset af sin ordlyd, men bliver til gengæld opfordret af ordlyden til at være konkret på området, når der skal ses på mulige straffovertrædelser.

Bestemmelsen er meget gennemtænkt, og den dækker dens kerneområde meget godt. Forarbejderne beskriver, hvordan psykisk vold kan have så voldsom en negativ effekt på de forurettede, at dette kan medføre langvarige psykiske skader, og en bestemmelse der kriminalisere sådanne adfærd blev dermed indført¹³⁰. Lovgiverne på området fandt det dog mest relevant at skabe en bestemmelse, der kun dækker psykisk vold begået mod personer der har nære relationer til gerningspersonen. I teori giver dette god mening, da den nære relation til gerningspersonen kan gøre forurettede mere sårbar overfor den psykiske vold. Som beskrevet tidligere dækker begrebet ”nære relationer” over en stor gruppe af personer. Det kan være forældre, ens ægtefælle, tidligere ægtefælle, søskende, børn, med flere. Omstændighederne for disse forhold kan spille med i, hvordan en gerningsperson kan få kontrol over den forurettede, og dermed gøre mere skade på denne person ved udøvelsen af denne kontrol. En kæreste er mere

¹³⁰ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_20190110070022_3 sidst besøgt 9/5 2023

tilbøjelig til at blive hos sin voldelige partner, da de måske føler sig afhængige af dem, eller allerede er blevet psykisk nedgraderet så meget, at det føles umuligt at flygte.

7.1: MULIG PSYKISK VOLD UDEN FOR NÆRE RELATIONER

Der er dog et spørgsmål der er kommet frem, efter at have analyseret § 243, og det stammer fra dette "nære relationer" begreb. Dette spørgsmål lyder sådan: "Kan en person uden for denne nære relations kreds så ikke begå psykisk vold mod en person?" Dette spørgsmål er dels grunden til, at dette speciale har analyseret § 243, da kriminaliseringen af psykisk vold altid har virket meget begrænset, da det "kun" dækker nære relationer. Når man ser i praksis, kunne en arbejdsgiver så ikke udsætte sin ansatte for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, som var egnet til at kontrollere dem? Kunne en lærer ikke udsætte sine elever for dette? Der ville altid i et samfund være eksempler på personer, der gennem deres positioner har en vis magt over deres ansatte. Dette er i sig selv helt normalt, da der altid ville være ledere, som har ansvaret for dem der følger ham, og dem som følger og opfylder lederens ordre. Hvad der dog ikke er normalt, er hvis en leder begynder at psykisk nedgøre sine ansatte i håb om at kontrollere dem på en utilbørlig måde. Det samme kan blive sagt med en lærer, der gennem sin mere magtfulde position prøver at skabe kontrol over sine elever, som der ellers ikke naturligt burde være der. FOA definere på deres hjemmeside, hvad psykisk vold er, hvilket beviser at dette sagtens kan finde sted på arbejdsmarkedet¹³¹. Dette er to eksempler på relationer, der gennem deres magtpositioner kunne skabe sig utilbørlig kontrol over en person, men ifølge bestemmelsen i § 243 så ville dette ikke kunne anses for psykisk vold.

7.2: SKÆRPEDE OMRÅDER

Når man ser på disse relationer, som de fleste på et tidspunkt i deres liv kommer til at have, så kunne man sagtens finde eksempler på, hvordan sådanne personer også kunne udføre adfærd der kunne kategoriseres som psykisk voldelige. Et nyt spørgsmål dukker derfor op: "Hvorfor er det kun nære relationer, som kan falde under bestemmelsen om psykisk vold?". Dette er et spørgsmål der både bliver besvaret i forarbejderne til bestemmelsen, men på en måde stadig ikke helt bliver besvaret. Som beskrevet tidligere anser lovgiverne den gruppe af menneske, som falder under

¹³¹ <https://www.foa.dk/raad-regler/arbejdsmiljoe/psykisk-arbejdsmiljoe/vold-og-trusler-om-vold> sidst besøgt 9/5 2023

begrebet nære relationer, for at være en særligt sårbar gruppe for psykisk vold, da de er så tæt knyttet til gerningspersonen. At have et skærpet område, når det angår nære relationer, er noget man også ser i andre bestemmelser, navnlig i den tidligere analyseret bestemmelse, straffelovens § 244, stk. 2. Det må antages, at lovgiverne generelt gerne ville skærpe områderne, hvor en gerningsperson gør skade på deres nærmeste, da disse personer ville være de mest sårbare på områderne. Dette giver rigtig god mening, og gør der dermed også muligt at straffe disse gerningspersoner hårde, end hvis de havde udført vold mod en ikke nært tilknyttet person. Hvad der dog skiller de to bestemmelser er, at § 244 stadig finder anvendelse, hvis volden er blevet udført mod nogen uden for det "nære relations" begreb ved brugen af § 244, stk. 1.

Bestemmelsen om psykisk vold har ikke denne mulighed, og dækker derfor kun en over specifik gruppe af mennesker. Dette virke meget begrænsende, da der i dette tilfælde er tale om en bestemmelse, der kun dækker det skærpede område, og ikke et mere generelt område.

Ville det give mening at have psykisk vold bestemmelse dække over alle personer man kunne møde generelt i en bred personkreds? Nok ikke, da psykisk vold ikke kan udføres med direkte effekt. Vold kan udføres med det samme, da en person kunne gå op til en anden person og stikke ham en lussing. Sådan virker psykisk vold ikke, da den adfærd der er relateret med psykisk vold tager tid før dens effekt virkelig tager til. En enkelt nedgørende kommentar til den forbipasserende person gør næppe stor skade på deres psyke. Bestemmelsen i § 243 dækker helt fint hvad den burde dække, da disse personer ville kunne udsættes for disse psyke knækkende kommentarer på daglig basis. Hvordan ville man så kunne skabe en bestemmelse, som dækker psykisk vold i en bredere forstand? Dette ville kunne gøres på en måde, som allerede er blevet bevist muligt gennem lovforslaget LFF 2019-01-09 nr. 139. Dette er lovforslaget, som indførte § 243 i straffeloven tilbage i 2019. I det samme lovforslag er der også blevet lavet andre lovændringer, som har haft til formål at indføre psykisk vold i bestemmelser, hvor regler om dette kunne være relevant.

7.3: BESTEMMELSER, HVOR PSYKISK VOLD BLEV INDFØRT

Kriminaliseringen af psykisk vold har gjort det muligt for lovgiver, at bruge begrebet i andre love, som kunne gøre gavn af dens tilføjelse. Der er tidligere i dette speciale allerede blevet talt om straffelovens § 247, der omhandler straffeforhøjelse i gentagelsessituationer. I denne bestemmelse blev begrebet psykisk vold tilføjet, og det blev gjort muligt at forhøje straffen hos

dem der har overtrådt reglerne i § 243. Denne tilføjelse virker meget naturlig, da de andre omtalte bestemmelser i § 247 alle sammen omhandler en form for vold, og ved at tilføje § 243 bliver bestemmelsens anvendelses område ”mere fuldendt”.

En anden bestemmelse, som også hurtigt blev nævnt tidligere i dette speciale, er bestemmelsen i retsplejelovens § 741 g, der omhandler underretning til den forurettede angående løsladelse af en der eksempeltvist har udsat dem for psykisk vold. Bestemmelsen dækker over flere handlinger, som har haft særlig effekt på den forurettede, og søger dermed at beskytte den forurettede ved at underrette om gerningspersonens løsladelse. At psykisk vold blev tilføjet til denne bestemmelse giver god mening, da et offer for psykisk vold, som kun kan udføres af en person der er nært tilknyttet den forurettede, nok ikke ville i kontakt med denne person igen og dermed kunne gøre god brug af en underrettelse.

Dette er dog eksempler på bestemmelser, som specialet allerede har set på. Der er også andre bestemmelser i andre love, der også fik lavet ændringer i deres ordlyd og anvendelse ved kriminaliseringen af psykisk vold.

7.3.1: TILHOLDSLOVEN

Tilholdsloven indeholder forskellige regler angående, hvad der kan udløse at noget kan kræve et tilhold mod en anden person. Ofte hører man om, at et tidligere kærestepar for lavet et tilhold mod hinanden, fordi en af parterne krænker den anden parts fred, eller viser stalker-agtige handlinger. Tilholdslovens § 2 indeholder regler for, hvad der kan give en person ret til at få et tilhold mod en anden person. Ved kriminaliseringen af psykisk vold i 2019 blev dette også tilføjet som en af de handlinger der kunne pålægge den forurettede ret til et tilhold. I tilholdslovens § 2, stk. 2, nr. 1 er det beskrevet at et tilhold kan gives hvis *”der er begrundet mistanke om, at en person har begået en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om drab, røveri, frihedsberøvelse, vold, psykisk vold, brandstiftelse, voldtægt eller anden seksualforbrydelse eller forsøg på en af de nævnte forbrydelser, og (...)”*¹³². Denne del af bestemmelsen søger at gøre det muligt for den forurettede at få et tilhold mod den gerningsperson, som har overtrådt reglerne i straffeloven. Her ser vi begrebet psykisk vold, som blev tilføjet ved LFF 2019-01-09 nr. 139, hvor den udgør en del af bestemmelsen, der søger at beskytte et offer for at voldspersonen ikke

¹³² https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000888410?tab=karnov#L2012112_P2 sidst besøgt 9/5 2023

krænker deres fred, eller tager kontakt igen. Psykisk vold har, som beskrevet tidligere, en meget nedgraderende effekt på offerets psyke, hvilket er hvad gerningspersonen bruger til at skabe en utilbørlig kontrol. Det er en situation de fleste ofre næppe ville tilbage til, men dette kan være vanskeligt, da gerningspersonen ville være en person af nær relation til forurettede. Derfor er tilføjelsen af psykisk vold som en mulighed for at kræve tilhold vigtig, da forurettede nu har mulighed for at stoppe gerningspersonen fra at opsøge dem, og eller plage dem gennem telefonisk kommunikation eller andre midler. Denne enkle tilføjelse skaber stor sikkerhed for personer, som ellers kunne være i forsat stor fare, hvis ikke gerningspersonen blev forbudt at opsøge og kommunikere med dem.

7.3.2: ÆGTESKABSLOVEN

Ægteskabsloven er også et eksempel på en lov, der også blev ændret i sammenhæng med kriminaliseringen af psykisk vold. Straffeloven kriminalisere psykisk vold der er begået af personer, som må anses for at være nært tilknyttet hinandens husstand, eller tidligere har været dette. Det er derfor ikke umuligt at forstille sig, at psykisk vold kunne finde sted i et ægteskab, hvilket begrundet tilføjelsen af begrebet psykisk vold til ægteskabslovens. I ægteskabslovens § 34 er det beskrevet at *"En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold eller psykisk vold eller har udøvet seksuelt overgreb mod ægtefællen, mod ægtefællernes børn, mod ægtefællens eller ægtefællernes børns nærmeste pårørende, som ægtefællen eller ægtefællernes børn er knyttet til, eller mod andre børn"*¹³³. Tilføjelsen af begrebet psykisk vold gør det muligt for en ægtefælle at kræve skilsmisse for den psykiske skade den anden ægtefælle måtte have påført dem eller deres nærmeste gennem ægteskabets varighed. Dette giver offeret mulighed for at komme væk fra voldsmanden, uden at personen nødvendigvis skulle have fysisk skadet eller begået overgreb mod dem. Et offer ville derfor ikke være fanget i et ægteskab længere end nødvendigt, da de nu har mulighed for at blive skilt på baggrund af psykisk nedgradering. Bestemmelsen omhandler et ægtepar, deres børn og deres nærmeste pårørende, så tilføjelsen af psykisk vold begrebet, som i sig selv omhandler disse nære relationer, giver rigtig god mening, og gør det igen kun nemmere for et offer at undslippe deres voldsudøver.

7.3.3: KNIVLOVEN OG VÅBENLOVEN

¹³³ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000853323?tab=rulings#LBKG2019771_P34 sidst besøgt 9/5 2023

Da ændringerne i de to sidste love er meget ens ville de blive talt om under samme kapitel. Knivloven og våbenloven er to love, der beskriver reglerne for brug og besiddelse af knive, blankvåben, våben og eksplosive stoffer. I knivlovens § 7, stk. 2 er tilføjelsen af straffelovens § 243 nævnt sådan: *"Ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af § 1 skal det særlig anses for skærpende, at gerningspersonen flere gange tidligere er straffet for overtrædelse af § 1. Tilsvarende gælder i tilfælde, hvor overtrædelsen af § 1 begås under skærpende omstændigheder af en person, der tidligere er idømt fængselsstraf for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1 eller 2, § 119 b eller §§ 123, 216, 237, 243-246, 266 eller 288"*¹³⁴. Den oplister straffelovs bestemmelser, der gør overtrædelsen af knivlovens § 1 skærpende, hvor psykisk vold her er oplistet. Våbenlovens § 10, stk. 2 har også tilføjet straffelovens § 243: *"Ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af § 2, jf. § 1, stk. 1, nr. 5, for så vidt angår peberspray, skal det særlig anses for skærpende, hvis en overtrædelse begås af en person, der tidligere er idømt fængselsstraf for overtrædelse af denne lov, lov om knive og blankvåben, forskrifter udstedt i medfør af disse love eller straffelovens § 119, stk. 1 eller 2, § 119 b eller §§ 123, 192 a, 216, 237, 243-246, 266 eller 288 på steder eller under omstændigheder, hvor der er nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter"*¹³⁵. Ligesom i knivloven, så oplister våbenloven bestemmelser i straffelovens, der ville medføre skærpende omstændigheder for overtrædelse af våbenlovens regler. På den måde er disse to bestemmelse meget ens med straffelovens § 247, der også anser straffelovens § 243 for at være en skærpende omstændighed, når der skal fastlægges en straf. Begge love omhandler besiddelsen af et farligt våben, så at opliste bestemmelser fra straffeloven, hvor sådanne våben kunne blive taget i brug giver god mening. Tilføjelsen af straffelovens § 243 til disse bestemmelser viser igen, at en sådanne tilføjelser af en enkelt bestemmelse kan gøre stor forskel i længden.

7.4: BØR MAN UDVIDE PSYKISK VOLD?

Efter at have beskrevet de love og bestemmelser, som er blevet ændret ved tilføjelsen af psykisk vold, burde det skabe et klarer billede om, hvordan en lille ændring kan have en stor og positiv effekt på anvendelsesområdet af bestemte bestemmelser. Dermed kan man igen se på psykisk vold, og spørge: *"Burde psykisk vold begrebet udvides?"*. Lovgiverne har gennemtænkt

¹³⁴ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000859737?tab=karnov#L2016376_P7 sidst besøgt 9/5 2023

¹³⁵ https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000877831?tab=karnov#LBKG20211736_P10 sidst besøgt 9/5 2023

udformningen af bestemmelsen nøje, og dette kan ses i dens ordlyd, der indeholde specifikke begreber der gør bestemmelsen kompleks, men meget alsidig i den brug. Loven er dog stadig ny, og mens den med garanti har løst mange problemer i form af psykisk vold i nære relationer, så dækker den stadig ikke de muligheder for psykisk vold, der kunne opstå uden for disse nære relationer.

Som beskrevet tidligere, så er de andre voldsbestemmelser mere generaliseret, da vold kan udføres overfor enhver person, og kan gøres med det samme. Psykisk vold er stadig en voldsbestemmelse, også selvom den ikke udføres på samme måde som andre voldsbestemmelser. Dog kan nævnes § 245, stk. 2 der i forarbejderne nævner at skaden på psyken også falder under denne bestemmelse. Her er der et eksempel på, hvordan vold der påvirker ens psyke sagtens kan have et mere generaliseret anvendelsesområde, og hvordan lovgiver har prøvet at kriminalisere denne vold før tilføjelsen af § 243.

Hvad der kunne være en udfordring er at svare på, hvordan ville man så skulle udvide § 243, hvis dette skulle blive en realitet. I § 244, stk. 2 bliver straffen for vold skærpet, hvis volden er udført overfor en person i eller nært tilknyttet gerningspersonens husstand. Da bestemmelsen om psykisk vold allerede omhandler dem der bor i eller er nært tilknyttet gerningspersonen eller forurettedes husstand, ville der selvfølgelig ikke skulle laves en sådan skærpende omstændighed, men en tilføjelse i form af en stk. 2 kunne være en mulighed. To eksempler på udformningen af denne tilføjelse kunne lyde: *"Endvidere straffes den, der overfor personer, som ikke falder under reglerne i stk. 1, gentagne gange har udsat en anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, som var egnet til at utilbørligt at styre den anden, med bøde eller fængsel indtil 1 år."* eller *"Begås forhold, som nævnt i stk. 1, gentagne gange over en periode af en person, der ikke er nært tilknyttet, eller tidligere har haft tilknytning til forurettedes husstand, straffes der med bøde eller fængsel indtil 1 år."* Dette er som sagt blot eksempler, men det giver en ide om, hvordan en potentielt lempeligere, men mere generel bestemmelse på området kunne se ud.

Ved at tilføje denne ekstra del til bestemmelsen om psykisk vold kan man udvide en allerede vel tænkt og stærk bestemmelse, og gøre den endnu stærkere da den nu kan dække et endnu større område end før, uden at påvirke den allerede eksisterende bestemmelse. Ved at lave en stk. 2 kan det også åbne op for muligheder for at tilføje psykisk vold til flere bestemmelser, hvor dens tilføjelse kunne skabe muligheder for udvidelsen af andre bestemmelsers anvendelsesområde. Et

eksempel kunne være § 260, om ulovlig tvang, hvor man efter "vold" kunne tilføje begrebet "psykisk vold", da flere individer nu ville kunne straffes for denne form for vold. Det ville ikke være helt forkert at tænke, at dem der har udsat nogen for psykisk vold kunne tvinge deres ofre til at gøre, tåle eller undlade noget de ellers ikke ville have gjort. De kunne muligvis blive straffet i sammenstød, hvis nogen blev tiltalt for disse handlinger. Dette kunne også have en forbyggende effekt i længden, da dette kunne skabe mulighed for ofrene til at få hjælp, før situationen bliver for slem.

7.5: AFSLUTTENDE ORD TIL MULIG UDVIDELSE AF § 243

Straffelovens § 243 er en kompliceret bestemmelse. Dette er allerede blevet nævnt flere gange før, men dette kan ikke understreges nok, når man analyserer dens indhold. Lovgiver har gjort et rigtig godt arbejde ved udformningen af denne bestemmelse, og bestemmelsen er alt i alt allerede meget solid som den er. Det er på grund af, at bestemmelsen er så veltænkt og godt udformet at der overhovedet er plads til at diskutere "hvordan kunne den være bedre? ", i stedet for "hvordan er den ikke god? ". Dette speciale har søgt at undersøge, hvordan bestemmelsen er opbygget, brugt og hvordan den har påvirket andre bestemmelser og love. Det er derfor kun rimeligt, at der ville opstå nogle tanker om, hvordan bestemmelsens muligvis kunne gøres endnu bedre, og have et endnu stærkere anvendelsesområde. At der gives eksempler på en mulig tilføjelse til bestemmelsen er ikke en kritik, men et kompliment til den allerede geniale udformning, da der ikke ønskes nogen ændring i de allerede fastlagte regler på området, men blot en mindre udvidelse der kunne styrke bestemmelsen som en helhed.

8. KONKLUSION

Efter at have beskrevet, analyseret og diskuteret straffelovens § 243, må man igen komme til den konklusion, som er blevet draget en del gange i projektet allerede: Bestemmelsens for psykisk vold er kompleks. Begreberne der er blevet brugt i bestemmelsen er så brede, at adfærden der kriminaliseres i bestemmelsen kan findes i mange former, hvilket kan medføre udfordringer, når domstolene skal se på om der foreligger disse kriminaliserede adfærd. Men det er denne kompleksitet der gør, at bestemmelsen er så stærk, og gør den i stand til at straffe dem som burde straffes, uden at enhver adfærd der kunne minde om den strafbare adfærd bliver uretfærdig straffet.

Gennem sin ordlyd søger bestemmelsen at straffe dem, der udføre særligt grove handlinger med et forsæt til at ville utilbørligt kontrollere sit offer, eller ofrer. Som bevist tidligere i TfK2023.37 (far frifundet for psykisk vold mod 13-årig datter), så kan handlingerne grænse op til at ligne det, som kunne kategoriseres som psykisk vold, men på grund af bestemmelsens ordlyd, forarbejder og den konkrete vurdering der foreligger i sådanne sager, så kom domstolen frem til, at der ikke forelå utilbørlig kontrol. Det er fascinerende, hvordan en bestemmelse kan være så dækkende, men stadig have nok begrænsninger til ikke at ville kunne blive brugt forkert af dem, som måske følte i øjeblikket at de blev udsat for psykisk vold. Psykisk vold kan være svært at bevise, da alt skaden der sker gennem denne form for vold sker inde i ens psyke. Derfor er det vigtigt at bestemmelsen kan dække meget, så ofrer for psykisk vold med rimelighed ville kunne føre beviser for sin sag, men uden at strafferammen er for løs, så en potentiel falsk anklage ikke ville kunne ske.

§ 243 er en meget stærk, og yderst velskrevet bestemmelse, der med sin indsættelse i straffeloven har skabt nye muligheder for dem, som har været udsat for denne form for adfærd.

Bestemmelsen har endda ved sin indsættelse haft effekt på andre love, der ved dens indførsel enten er blevet stærkere, eller har fået et større anvendelsesområde. Selv om bestemmelsen er stærk, kan det dog diskuteres om den dækker nok, da bestemmelsen kun har et anvendelsesområde inden for nære relationer, eller tidligere nære relationer. Dette straffeområde giver rigtigt god mening for bestemmelsen, da det må anses for at være et skærpet område, når volden bliver påført en person, der er så tæt med gerningspersonen. Dette ses ofte i andre voldsbestemmelser og seksualforbrydelser, hvor overtrædelsen af disse bestemmelser mod et familiemedlem, eller en af nær relation påfører en hårdere straf. Bestemmelsen om psykisk vold har dog kun dette mere skærpet anvendelsesområde, hvilket udelukker muligheden for at kriminalisere psykisk vold i andre tilfælde end dem der sker i nære relationer. Tilføjelsen af et stk. 2 i § 243, som dækker et bredere område men er mere lempelig, ville gøre det muligt for ethvert offer for psykisk vold at kunne få den retfærdighed de måtte søge. Ligesom at indsættelsen af bestemmelsen om psykisk vold styrkede andre love og bestemmelser, så ville denne mulige tilføjelse af et stk. 2 også give nye muligheder for andre love og bestemmelser, og igen skabe et stærkere retsområde på mange punkter.

Psykisk vold kommer i mange former, og det kan ikke understreges nok, at dem der er tættest på gerningspersonen helt klart også er de mest sårbare, og ville derfor være et skærpende område.

De er dog ikke de eneste der kan udsættes for denne form for usynlig vold, og ligesom volden kan komme i mange former, så gør ofrene for volden det også. Der burde derfor være en måde, hvormed disse "ikke nære-relations-ofre" kan få mulighed for at blive hørt, og få deres voldsperson straffet for hvad de har udsat dem for. Vold mod psyken skaber mange senfølger, og kan påvirke en person i lang tid, så kriminaliseringen af disse handlinger er et vigtigt trin i den rigtige retning. Et trin som allerede er blevet rigtig godt taget med den nuværende bestemmelse, men hvor tilføjelsen af et mere generelt og lempeligt stk. 2 kunne understøtte bestemmelsen endnu mere, og gøre fremtiden for denne kriminaliseringen af psykisk vold så meget stærkere.

9. LITTERATURLISTE

BØGER

- Munk-Hansen, Carsten: "Den juridiske løsning", Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 1. udgave/1. oplag, 2017
- Munk-Hansen, Carsten: "Retsvidenskabsteori", DJØF forlag, 2. udgave/1. oplag, 2018
- Blume, Peter: "Retssystemet og juridisk metode", Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2. udgave, 2014
- Bo Langsted, Lars: "Waaben Strafferettens almindelige del", Karnov Group forlag, 6. reviderede udgave/3. oplag, 2018
- Waaben, Knud: "Strafferettens specielle del", Karnov Group forlag, 6. reviderede udgave/3. oplag ved Lars Bo Langsted, 2016
- Niels Jakobsen, Morten, Elholm, Thomas, Toftegaard Nielsen, Gorm: "Kommenteret straffelov, 11. udgave, speciel del", Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2017

DOMME

- U.2022.1091
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000892896#AFGR_2022-0122-1
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000892896#AFGR_2022-0122-1_20F91E52FD5551E33D7831B42DD76158
- Tfk2021.775
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000876439#AFGR_2021-0630-1
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000876439#AFGR_2021-0630-1_C5D6C8E6CF4C0A7DA462E6D9FF741C52
- Tfk2023.37
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000919708#AFGR_2023-0103-3

LOVE OG BESTEMMELSER

- Den danske straffelov
 - § 19
 - § 242
 - § 243
 - § 244
 - § 245
 - § 247
 - § 260
 - § 266
- Retsplejeloven
 - § 216
 - § 741 g
- Tilholdsloven

- § 2
- Ægteskabsloven
 - § 34
- Knivloven
 - § 7
- Våbenloven
 - § 10

ANDET

- Lov 2019-03-30 nr. 329 om ændring af straffeloven og forskellige andre love (L 2019-03-30 nr. 329)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000836380?tab=preparatory_work#L2019329
- Forslag til lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love (LFF 2019-01-09 nr. 139)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_20190110070022_3
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR1_BM
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000832883?tab=preparatory_work#LFF2018-2019_1_139_P1_1_NR2_BM
- Lov 2021-03-13 nr. 415 om ændring af straffeloven, lov om pas til danske statsborgere m.v. og udlændingeloven (L 2021-03-13 nr. 415)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000867408?annotationId=L2021415_NKAR0&tab=karnov#L2021415
- Lov 2021-12-28 nr. 2600 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (L 2021-12-28 nr. 2600)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000888185?annotationId=L20212600_NKAR0&tab=karnov#L20212600
- Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (LFF 2021-10-06 nr. 15)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000880081?tab=preparatory_work#LFF2021-2022_1_15_P1_BM
- Forslag til Lov om ændring af borgerlig straffelov (LFF 1988-11-17 nr. 110)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000280763?tab=preparatory_work#LFF1988-1989_1_110_P1_1_NR2_BM
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000281753?tab=preparatory_work#LFF1993-1994_1_78_20110322095358_7
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000280763?tab=preparatory_work#LFF1988-1989_1_110_P1_1_NR2_BM

- https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000280763?tab=preparatory_work#LFF1988-1989_1_110_P1_1_NR2_BM
- Forslag til Lov om ændring af straffeloven, våbenloven og lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v. (LFF 1997-01-22 nr. 145)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000282276?tab=preparatory_work#LFF1996-1997_1_145_P1_BM
- Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og offererstatningsloven (LFF 1993-11-18 nr 78)
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000278865/preparatory_works/L1994366_P1?remark=LFF1993-1994_1_78_P1_BM
- Karnov kommentarer om stalking bestemmelsen i § 242
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1433&tab=karnov#LBKG20221360_P242
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1434&tab=karnov#LBKG20221360_P242
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1435&tab=karnov#LBKG20221360_P242
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1436&tab=karnov#LBKG20221360_P242
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1437&tab=karnov#LBKG20221360_P242
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1438&tab=karnov#LBKG20221360_P242
- Karnov kommentarer til bestemmelsen i § 243
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1440&tab=karnov#LBKG20221360_P243
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1444&tab=karnov#LBKG20221360_P243
- Karnov kommentarer om bestemmelsen i § 244
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1455&tab=karnov#LBKG20221360_P244
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1458&tab=karnov#LBKG20221360_P244
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1459&tab=karnov#LBKG20221360_P244
- Karnov kommentarer om bestemmelsen i § 245
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1463&tab=karnov#LBKG20221360_P245
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1467&tab=karnov#LBKG20221360_P245

- Karnov kommentarer om bestemmelsen i § 247
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1474&tab=karnov#LBKG20221360_P247
 - https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000914322?annotationId=LBKG20221360_NKAR1475&tab=karnov#LBKG20221360_P247
- Politiets hjemmeside med beskrivelse af stalking
 - <https://politi.dk/anmeld-kriminalitet/stalking-psykisk-vold-og-vold-i-naere-relationer/anmeld-stalking>
- Psykolog Henrik Holm Hansen's hjemmeside
 - <https://www.henrikholmhansen.dk/traumer-og-ptsd/>
- FOA's hjemmeside
 - <https://www.foa.dk/raad-regler/arbejdsmiljoe/psykisk-arbejdsmiljoe/vold-og-trusler-om-vold>